

## **Nr 132.**

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa anslag till civilförsvaret för budgetåret 1952/53 m. m.; given Stockholms slott den 14 mars 1952.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

## **GUSTAF ADOLF.**

*Gunnar Hedlund.*

---

### **Propositionens huvudsakliga innehåll.**

På grundval av en av statens organisationsnämnd företagen utredning framlägges förslag till omorganisation av civilförsvarsbyrån i Stockholm. Vidare föreslås viss ändring i fråga om civilförsvarets organisation i Gotlands län.

Anslagen till Civilförsvarsområdenas administration: Avlöningar och Omkostnader upptagas till 3 370 000 (+ 600 000) kronor resp. 620 000 (+ 210 000) kronor.

I fråga om utbildnings- och övningsverksamheten föreslås, att utbildningen vid statens civilförsvarskola under nästa budgetår skall bedrivas efter provisoriska linjer vid internatskolor i likhet med vad fallet är f. n. Förslag om en permanent organisation av skolan framlägges således icke. Under anslaget till Utbildnings- och övningsverksamhet äskas medel bl. a. för vissa kostnader i samband med obligatorisk undervisning i folkskolor och andra läroanstalter i olycksfallsvård och brandskydd. Anslaget i dess helhet upptages till 5 235 000 (+ 2 405 000) kronor.

Slutligen anmäles en fråga om statsbidrag till utförande av delar av ett kommunaltekniskt verk i fullträffsäkert skick.

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t  
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 mars  
1952.*

**N ä r v a r a n d e:**

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL.

Efter gemensam beredning med cheferna för försvars-, finans-, ecklesiastik- och civildepartementen anmäler chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Hedlund, fråga om vissa anslag till civilförsvaret för budgetåret 1952/53 m. m. samt anför.

I årets statsverksproposition, elfte huvudtiteln, punkterna 200—202, har Kungl. Maj:t på min hemställan föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet för budgetåret 1952/53 beräkna följande förslagsanslag, nämligen till Civilförvarsområdenas administration: Avlöningar 3 350 000 kronor, till Civilförvarsområdenas administration: Omkostnader 635 000 kronor och till Utbildnings- och övningsverksamhet 6 000 000 kronor.

Jag anhåller nu att få upptaga hithörande spörsmål till fortsatt behandling. Jag ingår i detta sammanhang även på en fråga om statsbidrag till utförande av delar av ett kommunaltekniskt verk i fullträffsäkert skick.

## **Administrationn i civilförvarsområdena.**

### **Civilförvarsbyrån i Stockholm.**

#### *Statens organisationsnämnds utredning.*

U p p d r a g e t. Genom beslut den 4 november 1949 uppdrog Kungl. Maj:t åt statens organisationsnämnd att utföra en organisationsundersökning av administrationen inom Stockholms civilförvarsområde. Organisationsnämnden har i skrivelse den 11 december 1951 redogjort för utredningen och inkommit med förslag i ämnet.

G ä l l a n d e o r g a n i s a t i o n. Stockholms civilförvarsbyrå är organ för ledning och administration av civilförsvaret inom Stockholms civilförvarsområde. Detta omfattar städerna Stockholm, Solna, Sundbyberg, Nacka och Lidingö samt Saltsjöbadens köping.

Organisationsnämnden undersökte hösten 1950 civilförsvarsbyråns verksamhet. Under civilförsvarschefen var byrån organiserad på tre avdelningar, vardera under en avdelningschef. Utgångspunkt för denna avdelningsindelning hade varit en uppdelning av förekommande ärenden på tre huvudgrupper avsedda att handläggas vid var sin avdelning. Dessa huvudgrupper voro: 1) administrativa och kamerala ärenden samt förrådsärenden; 2) ärenden angående organisation, planläggning och utbildning; 3) byggnadstekniska ärenden, skyddsrumsårenden, teknisk tjänst, förbindelser och alarmering. Avdelningarna voro i sin tur uppdelade i sektioner, vilka förestodos av sektionsschefer. Sålunda ingingo normalt fyra sektioner i vardera av avdelningarna I och II samt två sektioner i avdelning III. För att åstadkomma en centralisering av de tilltagande administrativa göromålen i samband med utbildningen hade man dessutom försöksvis organiserat en extra sektion under chefen för avdelning II.

Följande personal tjänstgjorde vid byrån: 1 civilförsvarschef, vilken förutom överstelöjtnants pension åtnjöt ett arvode av 12 000 kronor, 3 avdelningschefer — av vilka 1 arvodist, 1 förste byråingenjör i Ce 29 och 1 förste byråsekreterare i Cg 29 — samt 44 icke-ordinarie heltidsanställda befattningshavare med följande lönegradsplaceringar: 2 Ce 27, 1 Ce 24, 1 Cg 22, 3 Ce 20, 1 Cg 20, 1 Ce 19, 1 Ce 16, 1 Cg 16, 3 Ce 14, 3 Cg 14, 3 Cg 11, 1 Ce 9, 3 Ce 8, 11 Cg 8 och 9 Cg 4—6. En av de tre tjänsterna i Cg 11 var ej besatt men täcktes av en arvodesanställd pensionerad underofficer. Befattningshavaren i Cg 20 var tjänstledig och uppehöll befattning såsom utbildningsassistent mot varierande timarvode. Ifrågavarande tjänst i Cg 20 uppehölls av vikarie. Slutligen var med anlitan av medel, som stodo till byråns förfogande för tillfälliga avlöningsbehov, följande personal arvodesanställd, nämligen 1 befattningshavare med arvode motsvarande Cg 27, 1 befattningshavare med arvode motsvarande Cg 20 samt 2 heltidsanställda och 6 halvtidsanställda biträden.

Personalen uppgick således till 59 personer, varav 6 voro deltidanställda. För arbetsuppgifter av engångsnatur hade dessutom ytterligare personal varit anställd längre eller kortare tid. I personalläget har icke medräknats de förrådsarbetare, som äro anställda vid byrån.

Byråns närmare organisation under hösten 1950 framgår i schematisk uppställning av härvid fogade bilaga A.

Civilförsvarschefen är numera placerad i lönegrad Ce 37.

Under loppet av organisationsnämndens utredning framkommo vissa brister i fråga om inobiliseringsberedskapen inom civilförsvarsområdet. För att avhjälpa dessa brister omlades personalredovisningen genom införande av adresseringsmaskiner, varjämte en omplacering av förrådsmaterielen påbörjades. Till följd härav ha förändringar av i vissa avseenden genomgripande art måst genomföras i fråga om byråns organisation och arbetssätt. Dessa förändringar ha dock endast berört byråns interna

organisation och ha genomförts inom ramen för gällande personalförteckning.

**Förslag till ny organisation.** Under civilförsvarschefen föreslås byrån uppdelad på tre sektioner under var sin sektionschef. Sektionerna böra benämnas 1) centralsektion, 2) byggnadsteknisk sektion och 3) förvaltningssektion. Förrådet bör icke ingå i någon av sektionerna utan lyda direkt under civilförsvarschefen. Vidare bör såsom biträde åt denne och utanför sektionsindelningen anställas en jurist med god erfarenhet från administration och förvaltning.

Den av organisationsnämnden förordade organisationen av byrån framgår i schematisk uppställning av härvid fogade bilaga B.

*Civilförsvarschefen* bör enligt organisationsnämnden placeras i lönegrad Cp 14. Nämnden, som i samband med de militära organisationsundersökningarna studerat arbetsuppgifterna för såväl regementschefer som försvarsområdesbefälhavare, har funnit civilförsvarschefens i Stockholm ansvar och arbetsuppgifter vara i flertalet avseenden större än en regementschefs. Med hänsyn till det stora ansvar, som åvilar civilförsvarschefen under krig, är det av största vikt, att befattningen då innehas av en man med fullt bibehållen andlig och fysisk vigör. Tjänsten bör därför tillsättas genom förordnande för viss tid.

*Förvaltningsjuristen* skall — förutom sin uppgift som juridisk och administrativ rådgivare åt civilförsvarschefen och åt sektionscheferna — även svara för viss ekonomisk planläggning samt handlägga sådana viktiga ärenden angående förvaltning, förråd m. m., som icke böra avgöras av cheferna för byråns sektioner; därjämte skall han vara personalchef. Han bör ha ställning som assessor i Ce 30.

*Centralsektionen* motsvarar närmast nuvarande avdelning II men får ett väsentligt större verksamhetsområde. Hit koncentreras planläggningsarbete angående organisation, mobilisering och utbildning. Rekrytering, inskrivning och registrering av civilförsvarspersonal samt registrering av lokaler, fordon och förbindelsemedel höra intimt samman med planläggningsarbetet och böra därför även åvila centralsektionen. Likaså skola sådana förrådsfrågor, som röra planläggning, mobilisering och utbildning, handläggas här. Sektionschefen skall därför i dessa avseenden ha direktiv rätt gentemot förrådsförvaltaren.

Chefen för centralsektionen, som föreslås skola samtidigt vara tjänstegrenschef för utrymnings- och socialtjänsten samt civilförsvarschefens ersättare, bör ha tjänsteställning som byrådirektör i Ce 31.

Sektionen föreslås uppdelad på fyra arbetsdetaljer, nämligen 1) organisationsdetalj, 2) detalj för verkskydd, undanförsel och förstöring, 3) personaldetalj och 4) utbildningsdetalj.

Organisationsdetaljen skall ombesörja upprättande av organisationsplaner och specialplaner samt deras aktualisering. I övrigt skall detaljen hand-

lägga frågor angående organisation, utrustning och mobilisering. Häri ingår även övervakning av att ledningscentraler, förbindelsenät och övriga anläggningar befinna sig i mobiliseringsdugligt skick. I organisationsdetaljens arbetsuppgifter ingår däremot icke krigsplacering av personal, vilket arbete åvilar personaldetaljen. Chefen för organisationsdetaljen bör placeras som förste byråsekreterare i Ce 27. För att biträda detaljchefen med planläggningsarbetet, med aktualiseringen av sådana mobiliseringshandlingar, som vid civilförsvarsberedskap eller utrymning skola tillställas regionala organ (gruppstationer, väntplatser o. d.), samt med kontrollen av ledningscentraler och andra anläggningar erfordras två assistenter, vilka böra placeras i Ce 21. För löpande utskriftsarbeten m. m., för registrering av uttagna fordon och sådana lokaler, vilka i händelse av beredskap skola ianspråktagas jämlikt rekvisitionslagen, samt för förändring av förbindelsetjänsten erforderliga telefonregister m. m. erfordras en arbetsgrupp, bestående av 1 kontorist i Ce 13 och 1 biträde i reglerad befordringsgång. Med hänsyn till föreliggande eftersläpning i fråga om planläggningsarbetet torde härjämte viss personal behöva anställas för vissa engångsarbeten.

Detaljen för verkskydd, undanförsel och förstöring erhåller arbetsuppgifter i huvudsak av rådgivande och inspekterande art. Under sektionschefen böra inom detaljen finnas en inspektör för verkskyddet och en inspektör för undanförsel och förstöring. De böra såsom förste byråinspektörer placeras i Ce 27. Vid underhandling med företagare böra de kunna företräda varandras verksamhetsområden. Den av dessa inspektörer, som svarar för verkskydden, skall jämväl biträda civilförsvarschefen vid övervakning och inspektion av den utbildning av verkskyddspersonal, som skall bekostas av vederbörande företag. Inspektörerna böra icke få åtaga sig att mot ersättning medverka vid uppgörande av verkskyddsplaner eller vid utbildning inom verkskydd, då utbildningen bedrivs av annan än civilförsvarsmyndighet. För biträde med granskning av planer m. m. erfordras en arbetsgrupp bestående av 1 kontorist i Ce 13 för ledning av arbetet och ett biträde i reglerad befordringsgång. Kontoristen skall vid inspektörernas frånvaro kunna giva allmänheten svar å enklare frågor beträffande dessa tjänstegrenar.

Personaldetaljen skall svara för rekrytering och inskrivning av civilförsvarspersonal, registrering av sådan personal inklusive krigsplacering och urval för utbildningskurser samt handläggning av ansökningar från civilförsvarspersonal angående inskrivning, anstånd med utbildning m. m. Arbetsuppgifterna för detaljchefen sammanfalla i stort sett med vad som åligger chefen för personaldetaljen vid de största militära truppregistreringsmyndigheterna, dock med den skillnaden att dessa icke ha hand om de värnpliktigas inskrivning. Dessa militära personaldetaljchefer skola vara kaptener. En motsvarande lönegradsplacering bör tillämpas för personaldetaljchefen vid civilförsvarsbyrån, vilken därför bör vara byrå-

inspektör i Ce 25. Detaljen bör uppdelas i fyra arbetsgrupper. Den första av dessa skall handlägga inskrivnings- och ansökningsärenden. Chefen för denna grupp, som bör vara assistent i Ce 22, skall under sig ha två undergrupper, en för ansökningsärenden och en för inskrivningsärenden. Den första skall huvudsakligen ha till uppgift registrering och förberedande handläggning av de ärenden, som skola behandlas av chefen för gruppen, samt att besvara telefonförfrågningar från allmänheten. Den bör bestå av en kontorist i Ce 13 samt biträdespersonal. I den andra undergruppen, som skall svara för rekrytering och inskrivning, måste ingå två inskrivningsförrättare, vilka svara för urvalet av inskrivningsskyldiga samt tjänstgöra vid inskrivningsförrättningar. De böra placeras som assistenter i Ce 20. För att biträda inskrivningsförrättarna vid rekryteringen och vid förberedelserna för förrättningarna erfordras ett kanslibitråde i Ce 11. Undergruppen måste dessutom förfoga över biträden i befodringsgången. De övriga arbetsgrupperna skola ombesörja registrering, krigsplacering och urval till kurser. Med hänsyn till de register, som skola finnas vid dessa, böra de benämnas plåtregistergrupp, huvudregistergrupp och sökregistergrupp. I plåtregistergruppen ingår även maskinanläggningen. Då det är på dessa arbetsgrupper, som ansvaret för upprätthållandet av den personella mobiliseringsorganisationen vilar, skola de arbeta under det direkta överinseendet av detaljchefen. Plåtregistergruppen är den av grupperna, som både kvalitativt och kvantitativt får den största arbetsbelastningen. Krigsplacering och urval för kurser skola här äga rum. Beträffande det högre befälet inom civilförsvaret bör härvid givetvis direktiv lämnas av överordnade chefer inom byrån. Plåtregistret utgör dessutom det grundregister, vilket i alla avseenden måste vara aktuellt. Vid denna arbetsgrupp erfordras därför två kvalificerade biträden, av vilka det ena skall svara för registrets aktualisering samt efter detaljchefens direktiv utföra krigsplacering av personal. Det andra skall enligt detaljchefens direktiv göra urval för kurser samt svara för tryckning och distribution av de handlingar gruppen har att utställa. De böra vara kontorister i Ce 13. Vid de övriga arbetsgrupperna är arbetet av enklare beskaffenhet. För att svara för huvudregistret samt leda och fördela arbetet inom gruppen erfordras dock ett kanslibitråde i Ce 11 vid huvudregistergruppen. Sökregistret är ett upplysningsregister, i vilket endast utbyte av kort sker vid förändringar. Här erfordras endast lägre biträdespersonal. I fråga om behovet av biträdespersonal i befodringsgången vid personaldetaljens olika arbetsställen komma här att uppstå vissa säsongmässiga variationer i arbetsbördan. Biträdena böra därför icke fast placeras vid viss arbetsuppgift utan skola av detaljchefen kunna disponeras enligt det aktuella behovet. För ändamålet beräknas 10 biträden.

Utbildningsdetaljen skall svara för planläggning, ledning och övervakning av all utbildningsverksamhet inom Stockholms civilförvarsområde

beträffande allmänt civilförsvar och hemskydd. Detaljen skall sålunda svara för upprättande av utbildningsplaner, avtal med instruktörer, anskaffning av lokaler o. d. Planläggningen av civilförsvarsövningar, krigsspel m. m. skall även handhas av detaljen liksom tilldelning av utbildningsmateriel till kurser och övningar. Den nuvarande utbildningskapaciteten utgör knapast tredjedelen av vad som erfordras. Det finns alltså mycket ringa erfarenhet att bygga på, då det gäller att beräkna personalbehovet för en utbildningsorganisation av denna storleksordning. Beräkningen av personalbehovet måste därför i hög grad bli en bedömning grundad endast på nuvarande förhållanden. Å andra sidan torde med hänsyn till antalet tillgängliga instruktörer m. m. den fulla utbildningskapaciteten kunna nås först efter åtskilliga år. Nämndens uppskattning av personalbehovet vid utbildningsdetaljen avser därför endast det närmaste minimibehovet. Det bör bli föremål för omprövning, sedan närmare erfarenheter vunnits. Utbildningsdetaljens personalbehov har i enlighet härmed beräknats till en förste byråinspektör i Ce 27 såsom chef för detaljen, en assistent i Ce 21, ett kanslibitråde i Ce 11 samt ett biträde i reglerad befordringsgång. Inspektören bör, förutom planläggning av utbildningen, även ha till arbetsuppgift att biträda civilförsvarschefen och sektionschefen i deras övervakning och inspektion av pågående utbildning. Med hänsyn härtill bör denne icke tillåtas åtaga sig instruktörsupdrag i civilförsvarsutbildningen.

Den obligatoriska utbildningen av hemskyddsledare utföres nu av civilförsvarsföreningarna mot ersättning enligt ett kontrakt mellan Stockholmsområdets civilförsvarsförbund och civilförsvarschefen. Ehuru ersättning för administrationskostnader ingår med minst 60 kronor per kurs, utföres större delen av detta arbete genom civilförsvarsbyrån. Sålunda är det som regel denna, som kallar till kurs och utställer de i samband därmed erforderliga handlingarna, liksom det är byrån, som behandlar ansökningar om anstånd eller befrielse. I och med genomförandet av den mekaniserade personalregistreringen kommer det administrativa arbetet i samband med denna utbildning att i ännu högre grad utföras genom byråns försorg. Dels med hänsyn härtill och dels med hänsyn till den samordning i planläggning, som bör råda i fråga om inskrivning, utbildning och registrering, bör all obligatorisk civilförsvarsutbildning, som skall bekostas av statsmedel, äga rum i civilförsvarsbyråns egen regi. Detta gäller även i princip utbildningen av 18-åriga kvinnor, vilken nu som regel sker genom civilförsvarsföreningarna.

*Byggnadstekniska sektionen* skall handlägga byggnadstekniska frågor samt tekniska spörsmål angående mörkläggnings-, markering-, utrustnings- och inredningsfrågor samt vidare besiktning och efterkontroll av skyddsrum och källarmursgenombrott. Sektionen skall därjämte handha planlägningsfrågor angående centraler, gruppstationer, skyddsrum och källarmursgenombrott. Övriga tekniska frågor, vilka tidigare ålegat den tek-

niska avdelningen, äro icke av den omfattning, att de motivera specialutbildad personal vid byrån. Detta gäller bl. a. tekniska frågor angående förbindelser och alarmering. Dessa övriga tekniska ärenden, vilka som regel ha ett intimt sammanhang med den organisatoriska planläggningen, föreslås därför skola handläggas på centralsektionens planläggningsdetalj, som vid behov bör anlita utomstående sakkunskap för dessa ärenden. Sektionens arbetsuppgifter komma därför att bli av så enhetlig art, att någon uppdelning på arbetsdetaljer icke är erforderlig.

Den nuvarande tekniska avdelningens personal hinner icke med såväl slutbesiktning av nybyggda skyddsrum som den periodiska efterbesiktningen av befintliga enskilda skyddsrum. Med anledning härav har undersökts möjligheten av att få slutbesiktning av nybyggda enskilda skyddsrum utförd genom de kommunala byggnadsnämndernas personal samtidigt som denna utför övrig besiktning av vederbörande fastighet. I samband härmed har nämnden fört underhandlingar med Stockholms stads byggnadsnämnd. Härvid har framkommit, att det av flera skäl icke är möjligt slutbesiktiga skyddsrum i nybyggda fastigheter i samband med byggnadsnämndens övriga besiktningar av dessa. Från stadens byggnadsnämnds sida har framhållits, att ett överförande av dessa besiktningar till byggnadsnämnden skulle nödvändiggöra nyanställningar motsvarande de personalbesparingar, som av denna anledning kunde göras vid civilförvarsbyrån. Då således en överflyttning av besiktningen till byggnadsnämnden icke skulle medföra någon total besparing, men däremot den enhetliga bedömning av skyddsrummen, som nu sker inom civilförvarsområdet, skulle upphöra, och kontrollen inom vissa kommuner dessutom bliva sämre, anser nämnden, att besiktning av nya skyddsrum fortfarande bör äga rum genom civilförvarschefens försorg.

Regelbunden efterbesiktning av samtliga skyddsrum i enlighet med civilförvarsstyrelsens föreskrifter skulle kräva en väsentlig personalökning. Sålunda skulle sannolikt ytterligare 5 skyddsrumsinpektörer då behöva anställas. De flesta av de skyddsrum, som finnas i fastigheter, byggda före år 1945, äro emellertid av sådan konstruktion, att skyddsvärdet är ringa. Dessa böra därför undantagas från den periodiska efterbesiktningen. Återstående skyddsrum äro å andra sidan som regel av sådan beskaffenhet, att en betryggande kontroll bör kunna erhållas även med längre intervaller mellan besiktningarna. Nämnden föreslår därför efter samråd med civilförvarsstyrelsen, att den periodiska efterbesiktningen inskränkes till att omfatta sådana skyddsrum, som skola fylla de normer, vilka gälla efter år 1945, och att denna som regel endast sker vart tredje år.

Sektionschefen, vilken motsvarar den nuvarande avdelningschefen, föreslås bibehålla samma lönegradsplacering som f. n., således som förste byråingenjör i Ce 29. Såsom biträde till denne bör även den nuvarande tjänsten som förste byråingenjör i Ce 27 bibehållas. För skyddsrumsbesikt-



ningar i den omfattning, som nämnden föreslagit, erfordras 2 skyddsrummsinspektörer i Ce 24. För sektionen föreslås vidare ett biträde, vilket med hänsyn till att vederbörande även bör vara kunnig i ritning bör placeras såsom kanslibitråde i Ce 11.

*Förvaltningssektionen* skall i första hand vara organ för byråns medelsförvaltning och kassaverksamhet. Sektionen svarar närmast mot den tidigare administrativa avdelningen. Från densamma ha emellertid inskrivningsärenden, motorfordonsärenden och ärenden angående ianspråktagande av lokaler överflyttats till centralavdelningen. Förrådsverksamheten har även utbrutits och givits en fristående ställning. Förrådsbokföringen åvilar där- emot denna sektion.

Sektionen föreslås skola uppdelas på tre olika arbetsdetaljer på grundval av verksamhetens beskaffenhet. Arbetsdetaljerna äro: expedition, bokföringsdetalj med förskottskassa samt skrivcentral. Utanför dessa detaljer direkt under sektionschefen stå expeditionsvakt och växelfonist. De arbetsuppgifter, som åligga de båda första detaljerna, äro huvudsakligen av servicenatur. Sektionschefens arbetsuppgifter komma därför huvudsakligen att koncentreras till de ärenden, som sammanhånga med medelsdisposition och kassaverksamhet. En naturlig följd härav blir, att han samtidigt har den direkta ledningen av bokföringsdetaljen.

Ärenden angående vid byrån anställd personal handläggas i första hand av sektionschefen, som föredrager dessa för förvaltningsjuristen i dennes egenskap av personalchef. Sektionschefen bör vara byråsekreterare med placering i lönegrad Ce 24.

Expeditionens ordinarie arbetsuppgifter enligt den föreslagna organisationen skola som regel kunna medhinnas av ett biträde, vilket med hänsyn till arbetsuppgifternas art bör placeras som kontorist i Ce 13. Vederbörande bör dessutom medhinna visst utskriftsarbete för sektionschefen.

På bokföringsdetaljen erfordras 1 förrådsbokförare i Ce 16 och 1 kontorist i Ce 13.

Skrivcentralen skall utföra skrivarbete åt hela byrån i den utsträckning vederbörande sektions- eller detaljchefer bedöma erforderligt. Beträffande arbetsuppgifter av likartad natur, som ofta återkomma, kunna sektions- resp. detaljcheferna lämna generella anvisningar härom till skrivcentralen. Som förestånderska för skrivcentralen erfordras ett kanslibitråde i Ce 11. Härutöver har personalbehovet uppskattats till 5 biträden för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång.

Expeditionsvakten bör placeras i Ce 9 och växelfonisten i den reglerade befordringsgången.

Vid *förrådet* finnes en förrådsförvaltare i Ce 19 och ett kontorsbiträde. Därjämte finnas 10 förrådsarbetare, vilka emellertid icke avlönas från avlöningsanslaget till civilförsvarsområdenas administration.

Sammanfattningsvis innebär nämndens förslag, att följande befattningshavare skulle finnas på byrån, nämligen:

Befattning	Löne-grad	Befattning	Löne-grad
1 överdirektör	Cp 14	3 assistenter	Ce 21
1 byrådirektör	Ce 31	2 assistenter	20
1 assessor	30	1 förrådsförvaltare	19
1 förste byråingenjör	29	1 förrådsbokhållare	16
1 förste byråingenjör	27	7 kontorister	13
3 förste byråinspektörer	27	5 kanslibiträden	11
1 förste byråsekreterare	27	1 expeditionsvakt	9
1 byråinspektör	25	20 skriv- och kontorsbiträ-	
2 byråingenjörer	24	den i reglerad befordrings-	
1 byråsekreterare	24	gång	Cf 4—Ce 8
1 assistent	22		

Vid en jämförelse mellan den nu föreslagna personalorganisationen och den tidigare framgår, att personalstyrkan reducerats från 59 personer, av vilka dock 6 halvtidsanställda, till 54. Avlöningskostnaden — beräknad för skrivbiträden enligt löneklass 8 och i övrigt efter näst högsta löneklassen inom resp. lönegrad — skulle enligt den föreslagna organisationen uppgå till 567 840 kronor per år. Om samma beräkningsgrunder tillämpades på den nu gällande organisationen, skulle kostnaden uppgå till 525 690 kronor. Detta innebär, att förslaget skulle medföra en årlig merkostnad av 42 150 kronor. Vid bedömning av denna kostnadsökning måste man bl. a. taga hänsyn till den tidigare organisationens bristande kapacitet, vilken medfört betydande eftersläpning inom många arbetsområden, även inom sådana, där arbetsuppgifterna på grund av brister i den inskrivna styrkan varit avsevärt mindre omfattande än normalt.

Vissa av de arbetsuppgifter, för vilka kontorister i lönegrad 13 avses, utföras f. n. av assistenter i lönegrad 14. Förändringen i lönegradsplacement, som föreslås med hänsyn till att arbetsuppgifterna äro jämförbara med vad som i regel åligger kontorister i lönegrad 13 inom statsförvaltningen i övrigt, bör därför genomföras först i samband med nytillsättning av dessa tjänster.

Civilförsvarsbyråns ställning i förhållande till överståthållarämbetet. Civilförsvarsbyrån är närmast underställd överståthållarämbetet, som utgör en mellaninstans mellan byrån och civilförsvarsstyrelsen. Överståthållarämbetet intar i detta avseende samma ställning som länsstyrelserna för övriga delar av riket. Liksom vid en länsstyrelse finnes även inom överståthållarämbetet en särskild försvarsavdelning för handläggning av försvarsärenden. Försvarsavdelningen ingår i ämbetets andra kansliavdelning och förestås av en civilförsvarsdirektör i

Ce 31. Inom försvarsavdelningen finnas dessutom en militärassistent och ett skrivbiträde. Detta senare fullgör även arbetsuppgifter för en annan avdelning inom ämbetet. En förste byråsekreterare har för handläggning av tillfälliga arbetsuppgifter biträtt avdelningen.

Organisationsnämnden anser, att stora organisatoriska fördelar skulle ernås genom att inordna civilförsvarsbyrån i överståthållarämbetet. Bland skäl, som tala härför anför nämnden i huvudsak följande.

Den samordnande verksamhet, som åligger försvarsavdelningarna i länen, har ej sin motsvarighet i Stockholm; ur nämnda synpunkt är det alltså icke erforderligt med en mellaninstans för civilförsvarsärendenas handläggning. Däremot skulle med föredragning av civilförsvarschefen direkt för överståthållaren ett icke obetydligt dubbelarbete undvikas, i det att försvarsavdelningens föredragande icke behövde läsa in det redan vid civilförsvarsbyrån grundligt utredda ämnet. En mellaninstans fördröjer handläggningen av ärendena och ökar den totala arbetsinsatsen. Vidare medför ärendenas förmedling genom mellaninstansen en sämre kontakt mellan överståthållaren och civilförsvarschefen vad gäller såväl den förres möjlighet att i samband med föredragning ställa frågor och erhålla informationer som den senares möjlighet att framlägga sina motiveringar och taga del av överståthållarens synpunkter. Dylik kontakt är nödvändig framför allt i frågor rörande planläggningen av civilförsvarets verksamhet i skilda lägen samt beträffande dettas krigsberedskap. Vid genomgången av den nu tillämpade organisationen visade det sig, att denna då icke säkerställt dylik kontakt. Nämnden anser det vara av största vikt, att denna kontakt tryggas genom utformningen av själva organisationen. Ett inordnande av civilförsvarsbyrån i ämbetet är till stor fördel med hänsyn till krigsorganisationen. Dels erhåller ämbetet genom byråns personal den sakkunskap beträffande civilförsvarets operativa verksamhet, som erfordras för samarbete med länsstyrelserna i närliggande län, och dels medger organisationen snabbare beslut i sådana ärenden, där länsinstansens medverkan erfordras. Denna inordning är dessutom naturlig även av den orsaken, att överståthållaren och civilförsvarschefen under krig ha samma uppehållsplats. Genom att civilförsvarschefen handlägger flertalet civilförsvarsärenden även i länsinstansen, tvingas denne att redan i fred anlägga vidare synpunkter på frågorna samt taga vederbörlig hänsyn till förhållanden utanför det egna verksamhetsområdet, vilket under krig torde bli nödvändigt för den, som skall leda civilförsvaret i Stockholm.

Organisationsnämnden föreslår därför, att civilförsvarsbyrån inordnas i överståthållarämbetet såsom en särskild byrå i ämbetets andra kansliavdelning. Civilförsvarschefen bör dock vara direkt föredragande för överståthållaren. Vissa ärenden böra emellertid undandragas civilförsvarschefens föredragning och överlåtas på annan föredragande vid ämbetet, t. ex. överklaganden av civilförsvarschefens beslut och andra ärenden, rörande vilka civilförsvarschefens objektivitet kan ifrågasättas, samt ärenden, vilka beröra såväl civilförsvaret som annan verksamhetsgren inom ämbetet. Övervägande flertalet ärenden vid byrån komma att avgöras av civilförsvarschefen i denna hans egenskap. Endast sådana ärenden, som skola avgöras

i länsinstansen, skulle komma att beröra överståthållaren eller kanslidirektören. Ett mycket stort antal av dessa kunna dessutom delegeras till civilförsvarschefen för att av denne avgöras såsom enmansärende.

Inordnandet av civilförsvarsbyrån i ämbetet såsom dettas organ för civilförsvarsfrågor medför en avlastning av civilförsvarsfrågor från försvarsavdelningen. De ärenden, som sålunda överflyttas, äro emellertid icke av den omfattning, att någon personalbesparing härigenom kan äga rum. Avdelningen behövs alltjämt för sina övriga arbetsuppgifter, vilka innefatta administrativa försvarsärenden, ekonomiska försvarsärenden, överklaganden beträffande civilförsvarschefens beslut samt vissa ärenden som beröra det militära försvaret m. m. Den bör dock anpassas med hänsyn till sina arbetsuppgifter, vilka bli helt andra än vad som åligger försvarsavdelningarna vid länsstyrelserna. Benämningen försvarsavdelning bör därför ej bibehållas. Arbetsuppgifternas art motiverar, att civilförsvarsdirektörstjänsten utbytes mot en assessorstjänst.

#### *Yttranden.*

Vid organisationsnämndens förslag funnos fogade yttranden från överståthållarämbetet, civilförsvarsstyrelsen, chefen för Stockholms civilförsvarsområde Eric Elghammar och förre civilförsvarschefen i Stockholm Ake Grönhagen. Över förslaget jämte nyssnämnda yttranden ha utlåtanden vidare inhämtats från statskontoret, statens lönenämnd, riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, civilförsvarets tjänstemannaförening, Sveriges civilförsvarsförbund och Stockholmsområdets civilförsvarsförbund samt över enbart förslaget av chefen för försvarsstaben. Dessutom har från den av Kungl. Maj:t utsedde ledamoten i styrelsen för Sveriges civilförsvarsförbund inkommit en skrivelse rörande den obligatoriska hemskyddsutbildningen m. m., varjämte svenska väg- och vattenbyggares riksförbund inkommit med en skrift.

Organisationsnämndens förslag till byråns indelning i sektioner och detaljer har i allmänhet vunnit anslutning i yttrandena. *Överståthållarämbetet, statskontoret, statens lönenämnd* och *Elghammar* anse emellertid, att förrådet bör sammanslås med förvaltningssektionen, och att den av nämnden föreslagne förvaltningsjuristen bör placeras såsom chef för denna sektion. Förrådet måste nämligen ha en ledare, som i stor utsträckning kan frigöras från större delen av det löpande detaljarbetet inom förrådet. Det synes icke heller lämpligt att låta förrådet lyda direkt under civilförsvarschefen, enär denne har tid och tillfälle att befatta sig med hithörande frågor endast i mycket stora drag.

I fråga om civilförsvarschefens löneställning anser *statskontoret* visst fog föreligga att överföra tjänsten till löneplan 2. Ämbetsverket vill därför icke motsätta sig en placering i Cp 13. *Statens lönenämnd*

erinrar, att nämnden i utlåtande den 20 oktober 1950 över ett förslag om tjänstens hänförande till Cp 14 å förutvarande löneplan 2 uttalat, att högre lönegrad än dåvarande Cp 12 (nuvarande Cp 14) ej borde tagas under övervägande.

Vad beträffar förvaltningsjuristen ha — såsom nyss nämnts — överståthållarämbetet, statskontoret, statens lönenämnd och Elghammar förordat, att befattningshavaren skall förestå en sammanslagen förråds- och förvaltningssektion. *Överståthållarämbetet* anser icke högre lönegrad än 29 böra ifrågakomma för befattningen. Denna lönegrad torde inom statsförvaltningen vara den vanliga för förste byråsekreterare med ombudsmannauppgifter, en befattning, som i fråga om ställning och ansvar torde vara att jämföra med förevarande sektionschef. Även *statens lönenämnd* förordar en tjänsteställning som förste byråsekreterare i Ce 29. *Statskontoret* anser frågan om tjänstens löneställning stå i direkt samband med spörsmålet, huruvida en civilförsvarsdirektörstjänst i fortsättningen skall finnas vid överståthållarämbetet. Om sistnämnda tjänst indrages, torde förvaltningssektionens chef böra vara assessor i Ce 30. Vid ett bibehållande av civilförsvarsdirektörstjänsten, synes sektionschefen böra placeras som förste byråsekreterare i Ce 27. *Elghammar* framhåller, att, om civilförsvarsbyrån icke inordnas i överståthållarämbetet, förvaltningsjuristen bör placeras såsom byrådirektör i Ce 31. *Civilförsvarets tjänstemannaförening* förordar placering i Ce 31.

Den föreslagna löneställningen för chefen för centralsektionen, Ce 31, lämnas utan erinran av *statskontoret* och *statens lönenämnd*. *Elghammar* anser, att befattningshavarens uppgifter och ansvar beträffande hela det problemkomplex, som kan sammanfattas under beteckningen operativ planläggning, väsentligt komma att överstiga vad som fordras av en civilförsvarsdirektör. Med hänsyn härtill och då sektionschefen i såväl fred som krig måste bli civilförsvarschefens förste ställföreträdare, synes en placering som förste byrådirektör i lönegrad Ce 33 vara motiverad. *Överståthållarämbetet* ansluter sig till vad *Elghammar* anför. Ämbetet säger sig vidare icke nu vilja taga ställning till förslaget, att sektionschefen samtidigt skall vara tjänstegrenschef för utrymnings- och socialtjänsten. Även *civilförsvarets tjänstemannaförening* förordar en placering i Ce 33. *Civilförsvarsstyrelsen* ifrågasätter, om icke chefen för centralsektionen bör tillsättas genom förordnande för viss tid.

I fråga om organisationsdetaljen anse *överståthållarämbetet*, *Elghammar*, *Grönhagen* och *civilförsvarets tjänstemannaförening*, att en särskild befattningshavare i Ce 24 erfordras för handläggning av organisationsfrågor och vissa tekniska frågor rörande observations- och förbindelse-tjänsten. *Elghammar* och *civilförsvarets tjänstemannaförening* framhålla därjämte, att ytterligare ett biträde i reglerad befordringsgång erfordras. *Statens lönenämnd* anser den föreslagna tjänstebenämningen, förste byrå-

sekreterare, för chefen för organisationsdetaljen böra utbytas mot förste byråinspektör.

Beträffande verkskyddsdetaljen anför *civilförsvarets tjänstemannaförening*, att en särskild befattningshavare kräves för att granska och revidera verkskyddsplaner med kontoristens hjälp. Denne befattningshavare bör placeras i Ce 21. *Elghammar* påpekar, att f. n. en assistent finnes tillfälligt anställd för granskning av verkskyddsplaner. Eftersläpningen i detta avseende är mycket stor och behov av denne tillfälliga befattningshavare föreligger för avsevärd tid framåt. Först sedan eftersläpningen inhämtats, kan det avgöras, huruvida ett permanent behov föreligger av denna befattning. *Statskontoret* anser det tillfyllest, att detaljen förstärkes med en befattningshavare i 24 i stället för 27 lönegraden, som nämnden föreslagit.

Vad angår personaldetaljen föreslår *civilförsvarets tjänstemannaförening* en högre lönegradsplacering för detaljens chef. Organisationsnämndens jämförelse med militära personaldetaljchefer är missvisande. Föreningen anser, att chefen för denna detalj, som är av så stor betydelse för civilförsvarets organisation och arbetsresultat, bör placeras i samma lönegrad som övriga chefer inom sektionen, d. v. s. i Ce 27. Vidare förordar föreningen, att ytterligare 1 befattning i Ce 22 inrättas. Innehavaren bör placeras såsom chef för plåt-, huvud- och sökregister samt ha direkt in-seende över registret. Personaldetaljen bör därjämte utökas med minst 2 skrivbiträden. *Statskontoret* anser, att byråinspektörstjänsten bör hänföras till 24 lönegraden. Ämbetsverket kan icke finna påkallat, att arbetsgruppen för inskrivnings- och anståndsärenden ställes under ledning av en assistent i Ce 22, utan håller före, att den med hithörande göromål sysselsatta personalen bör direkt underställas detaljchefen. Huruvida detta bör föranleda inrättandet av ännu en assistenttjänst i 20 lönegraden, finner sig *statskontoret* ej kunna avgöra. *Statskontoret* anser vidare, att antalet skrivbiträden på personaldetaljen beräknats alltför högt i betraktande av att utbildningen av personal för civilförsvarets räkning icke på åtskilliga år kan nå full kapacitet. *Statens lönenämnd* anför, att för de arbetsuppgifter, som avses skola ankomma på personaldetaljens chef, en tjänst såsom byråsekreterare i Ce 24 synes vara tillräcklig.

På utbildningsdetaljen erfordras enligt *civilförsvarets tjänstemannaförening* ytterligare ett kvalificerat biträde i Ce 11 med uppgift att självständigt göra urval av lokaler, instruktörer, filmer och övrig undervisningsmateriel. Även *Elghammar* anser ytterligare minst ett biträde vara erforderligt på detaljen. *Statskontoret* föreslår, att assistenten, som av nämnden hänförts till lönegrad Ce 21, placeras i Ce 20.

Nämndens förslag att all obligatorisk utbildning, som bekostas av statsmedel, skall äga rum i civilförsvarsbyråns egen regi, tillstyrkes av *statskontoret* och *civilförsvarsstyrelsen*, vilken sistnämnda myndighet anför, att

det är uppenbart, att luftskyddsföreningarnas huvudsakliga verksamhetsfält bör vara att stimulera till frivilliga insatser för civilförsvaret och att organisera sådana insatser. Styrelsen är medveten om att föreningarna i detta arbete behöva allt det stöd, som rimligtvis kan lämnas, framförallt av ekonomisk natur. Dylikt stöd bör dock ges i annan form än genom att anförtro föreningarna viss del av den obligatoriska utbildningen. *Elghammar, Grönhagen* och *Stockholmsområdets civilförsvarsförbund* avstyrka sagda förslag. *Elghammar* befarar, att, om uppgiften att handha hithörande obligatoriska utbildning skulle fråntagas luftskyddsföreningarna, det skulle vara stor risk, att föreningarnas verksamhet över huvud taget minskas eller upphör. Enär föreningarna ha en stor uppgift att fylla även såsom propagandaorgan för civilförsvaret och då den kontakt, som de ha med allmänheten, är synnerligen värdefull för civilförsvaret, vore ett nedläggande av föreningarnas verksamhet olyckligt. Den snabbutbildning, som skall äga rum vid civilförsvarsberedskap, måste så gott som uteslutande bygga på medverkan från civilförsvarsföreningarnas sida. För övrigt måste den av frivilligrörelsen bedrivna civilförsvarsutbildningen anses kvalitativt likvärdig med den utbildning, som bedrivs i byråns egen regi. Det åligger f. n. civilförsvarsförbundet eller föreningarna att ombesörja sådana arbetskrävande och tidsödande administrativa uppgifter som att uppgöra kursplaner och anskaffa lokaler, instruktörer och materiel. Skall det av förbundet eller föreningarna nu utförda arbetet överföras till utbildningsdetaljen, måste en utökning av personalen där äga rum. *Grönhagen* framför liknande synpunkter.

*Stockholmsområdets civilförsvarsförbund* uttalar.

Civilförsvarsbyråns nuvarande utbildningskapacitet utgör knappt tredjedelen av vad som erfordras. Man underlättar icke då uppbyggandet av en större utbildningsorganisation genom att koppla bort en stor del av den nuvarande utbildningsapparaten, d. v. s. frivilligrörelsens medverkan. Arbetsdetaljen med den mekaniserade personalregistrering, som genomförts, borde icke utesluta, att som hittills viss obligatorisk utbildning anförtros den frivilliga organisationen. Skulle uppgiften att under fredstid få deltaga i utbildningsarbetet till stor del eller helt borttagas från frivilligrörelsen, torde denna ej i en kritisk situation kunna biträda civilförsvarschefen med hemskyddens upprustning och snabbutbildning, vilken senare så gott som uteslutande måste bygga på medverkan från civilförsvarsföreningarnas sida. Säkerligen skulle de flesta civilförsvarsföreningarna stänga sina expeditioner och avskeda sin personal. Med stor visshet kommer detta att medföra en oavbrutet fortskridande nedgång av frivilligrörelsen inom stockholmsområdet med för rörelsens forlöpande ödesdiger utgång. Endast bedrivande av propaganda för civilförsvaret och anordnande av frivillig utbildning förmår ej stimulera till mera allmän samling kring frivilligrörelsen här i Stockholm; sådana begränsade uppgifter kunna ej motivera och försvara den energiska medlemsvärvning, som här årligen äger rum och som tillför rörelsen icke föraktliga belopp.

*Sveriges civilförsvarsförbund* anför.

Förbundet ansluter sig till principen, att den obligatoriska utbildningen bör genomföras i civilförsvarsmyndigheternas egen regi. Därest det emellertid skulle vara till gagn för civilförsvaret, bör den avvikelser från nämnda princip medgivnas, att myndigheterna med bibehållet ansvar för utbildningen må söka bistånd av frivillig organisation med dess genomförande. I Stockholm har medverkan från frivilligorganisationernas sida uteslutande varit betingad av att civilförsvarschefen saknat erforderliga resurser för att själv genomföra utbildningen av personal. Enligt det yttrande, som civilförsvarschefen avgivit, saknas alltså sådana resurser.

Genom den frivilliga rörelsens befattnings med utbildningen har personalen kunnat anslutas till den av rörelsen bedrivna föreningsmässiga verksamheten, varigenom block- och hemskyddsorganisationen vunnit i stadga och sammanhållning. — På föreningarna vilar vidare uppgiften att på frivillig väg giva hemskyddspersonalen, som icke erhåller obligatorisk utbildning, vissa kunskaper och färdigheter i brandskydd och sjukvård. En väsentlig förutsättning för att denna uppgift skall kunna lösas är en god kontakt med hemskyddsledare och blockchefer.

Det torde vara vanskligt att säga, huruvida ur rent administrativ synpunkt några fördelar skulle stå att vinna genom en centralisering av utbildningen. En sådan har icke endast fördelar utan även olägenheter och dessa kunna komma att särskilt framträda vid den praktiska krigsförberedelsen. I fråga om lokaler, materiel och instruktörer har civilförsvarschefen även i nuläget alla möjligheter att ingripa reglerande. Den av organisationsnämnden föreslagna omläggningen synes ingalunda garantera en förbättring i den eftersläpning, som nu trots den frivilliga organisationens medverkan karakteriserar utbildningsläget inom Stockholms civilförsvarsområde.

Därest ifrågasvarande uppgifter skulle komma att frångå sig frivilligrörelsen, måste detta medföra allvarliga konsekvenser för rörelsen. Förbundet syftar därvid icke minst på de uppgifter, som myndigheterna kunna komma att avse för de frivilliga föreningarna i ett beredskapsläge. Ett genomförande av organisationsnämndens förslag måste medföra en väsentlig nedskärning av rörelsens nuvarande organisation.

Förbundet förordar, att inga omedelbara åtgärder vidtagas och att det uppdrages åt civilförsvarschefen att efter ytterligare erfarenheter i samråd med den frivilliga organisationen och med organisationsnämndens synpunkter för ögonen söka uppdraga den därav betingade gränslinjen mellan den statliga myndighetens och den frivilliga organisationens uppgifter på ifrågasvarande område.

*Den av Kungl. Maj:t utsedde ledamoten i styrelsen för Sveriges civilförsvarsförbund* delar icke den uppfattning, som kommit till synes i förbundets yttrande. Denne ledamot anser, att de frivilliga civilförsvarsföreningarna i första hand skola ägna sig åt frivillig verksamhet, en uppgift som ej kan betecknas som begränsad. I Stockholm förekommer f. n. frivillig utbildning i endast ringa omfattning. Detta är allvarligt ej minst med hänsyn till beredskapen inom hemskyddet. Praktiskt taget hela hemskyddspersonalen måste snabbutbildas i ett beredskapsläge. En sådan utbildning kan ej bli tillfredsställande. Läget hade varit betydligt ljusare, om åtmins-



tone någon del av personalen under fred fått grundläggande utbildning. Det förefaller egendomligt, att Stockholmsförbundet i motsats till alla andra civilförsvarsföreningar icke skulle kunna genomföra en för dess sysselsättning erforderlig frivillig utbildning. Om förbundet befriades från den obligatoriska utbildningen, skulle det nödgas ompröva sitt arbetssätt i fråga om frivillig utbildning. Ur denna omprövning skulle kunna växa fram en aktivare frivillig utbildningsverksamhet.

Vad beträffar arbetsuppgifterna för byggnadstekniska sektionen framhåller *civilförsvarsstyrelsen* önskvärdheten av att slutbesiktning av skyddsrum utföras av byggnadsnämnderna. Det måste vara en naturlig åtgärd, att besiktningar av nybyggda fastigheter koncentreras till ett enda organ. Då organisationsnämnden framhållit, att det f. n. är omöjligt att låta byggnadsnämnden i Stockholm utföra denna besiktning, vill styrelsen dock icke motsätta sig, att densamma fortfarande sker genom civilförsvarschefens försorg. *Elghammar* anför beträffande förslaget om undantagande från efterbesiktning av skyddsrum byggda före år 1945, att för dessa skyddsrum i enskild ägo finnas omkring 6 000 luftreningsaggregat, försedda med i runt tal 8 000 satser filter, representerande ett sammanlagt värde av omkring 6,5 miljoner kronor. Om efterbesiktning av skyddsrummen upphör, föreligger risk att en stor del av aggregaten förstöres eller försvinner. Efterbesiktningshotet med de påföljder en besiktning kan föra med sig i fråga om förelägganden att vidtaga åtgärder eller skaffa materiel bör därför bestå. Besiktningarna kunna givetvis icke utföras annat än stickprovsvis. Dock bör varje skyddsrum i medeltal besiktigas åtminstone vart femte år. Även med denna begränsning av besiktningarna torde krävas ytterligare en befattning såsom skyddsrumsinsektor i Ce 24.

Förslaget om placering av chefen för byggnadstekniska sektionen i Ce 29 lämnas utan erinran av *statskontoret* och *statens lönenämnd*. *Grönhagen* anför, att ansvaret för planlägningsarbete och byggnadsteknisk verksamhet för ledningscentraler, gruppstationer, skyddsrum m. m. inom Stockholms civilförsvarsområde är så betydande, att det måste läggas i händerna på en mycket högt kvalificerad civilingenjör. I likhet med förvaltningsjuristen bör chefen för byggnadstekniska sektionen vara placerad i Ce 30. *Överståthållarämbetet*, *Elghammar*, *civilförsvarets tjänstemannaförening* samt *svenska väg- och vattenbyggares riksförbund* förordade en placering i Ce 31.

*Statskontoret* anser det tills vidare böra anstå med inrättandet av den av organisationsnämnden förordade nya byråingenjörstjänsten.

I fråga om lönegradsplaceringen av chefen för förvaltningssektionen ha vissa synpunkter redovisats tidigare i samband med förslaget om förvaltningsjuristens tjänsteställning. *Statens lönenämnd* anser, att tjänsten som byråsekreterare bör ersättas med en tjänst i lägre lönegrad. Under förutsättning att innehavaren av denna tjänst erhåller vissa arbets-

ledande uppgifter, anser sig lönenämnden kunna förorda en inplacering i Ce 19. De göromål, som avses skola ankomma på en kontorist i Ce 13, äro av den art, att för desamma en tjänst som kanslibitråde i Ce 11 bör vara tillräcklig. *Civilförsvarets tjänstemannaförening* föreslår med hänsyn till bokföringsdetaljens omfattande arbete och det ekonomiska ansvar, som vilar å detaljens befattningshavare, att den får följande utformning, nämligen en bokhållare i Ce 19, en kansliskrivare i Ce 15 och ett kanslibitråde i Ce 11. Den av personalföreningen föreslagna nyinrättade kanslibitrådes-tjänsten motiveras därav, att arbetet är av självständig karaktär. Kanslibitrådet skall biträda såväl bokhållaren som kansliskrivaren samt vid sjukdom och semester vikariera för den senare. Föreningen föreslår vidare, att utom organisationsnämndens förslag en förste expeditionsvakttjänst i Ce 11 inrättas. *Elghammar* framhåller, att bitrådespersonalen å skrivcentralen sannolikt är för liten. Tillfällig personal måste oundgängligen i icke ringa omfattning finnas anställd på byrån, tills nuvarande eftersläpning inhämtats och omorganisationen genomförts. F. n. äro 7 personer anställda på byrån utöver den av organisationsnämnden föreslagna personalplanen. *Överståthållarämbetet* biträder *Elghammars* synpunkter beträffande bitrådespersonalens storlek. *Civilförsvarets tjänstemannaförening* anser, att förrådsförvaltarens placering i lönegrad Ce 19 är för låg.

Vad beträffar övriga lönespörsmål, som beröras i yttrandena, må nämnas, att *statens lönenämnd* ej finner det sakligt motiverat att differentiera assistenttjänsterna på byrån i lönegraderna 22, 21 och 20. Lönenämnden erinrar, att inom civilförsvarets lokala organisation finnas tjänster som assistent i 23, 20, 16 och 14 lönegraderna. Ur löneteknisk synpunkt är det dessutom mindre lämpligt att använda intilliggande lönegrader för tjänster inom enahanda lönegradsserie. På grundval av föreliggande utredning kan lönenämnden icke avgöra, till vilken lönegrad dessa tjänster lämpligen böra hänföras. *Statskontoret* kan icke tillstyrka, att assistenttjänster i Ce 21 tillskapas på byrån. Befattningarna torde i stället böra upptagas i 20 lönegraden.

Organisationsnämndens förslag, att byrån skall inordnas i överståthållarämbetet, tillstyrkes av *statskontoret*. Även *riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap* synes vara mest böjd för en lösning efter de av organisationsnämnden föreslagna linjerna men anser, att även en organisation med en fristående byrå kan godtagas, under förutsättning att en nära kontakt uppehålls med ämbetet i övrigt.

Organisationsnämndens förslag i denna del avstyrkes av *överståthållarämbetet*, *civilförsvarsstyrelsen* och *Grönhagen*, vilka anse, att en förenkling av arbetssättet bör kunna vidtagas med bibehållande av nuvarande organisation. *Överståthållarämbetet* anför sålunda, att organisationsnämnden väsentligt överskattat de fördelar, som skulle kunna vinnas genom byråns

inordning, under det att nämnden icke tillräckligt beaktat de olägenheter denna åtgärd skulle medföra. Det dubbelarbete, som enligt nämnden skulle förekomma, är endast skenbart. Det torde icke kunna göras gällande, att en sammanslagning av instanserna skulle medföra någon minskning av betydelse i fråga om den sammanlagda arbetstid, som nu åtgår för ärendenas handläggning. Däremot skulle civilförsvarschefens möjligheter att ägna sig åt sina mest angelägna, praktiskt betonade uppgifter såsom civilförsvarschef komma att ytterligare beskäras. Göromålen såsom föredragande i överståthållarämbetet skulle nämligen medföra avsevärt merarbete i förhållande till vad som nu åligger civilförsvarschefen såsom förslagsgivare och remissinstans. Den bättre kontakt mellan överståthållaren och civilförsvarschefen, som nämnden ansett önskvärd, kan ernås även med nuvarande organisationsform genom att civilförsvarschefen i ärenden av större vikt personligen framlägger sina synpunkter inför överståthållaren. Praktisk sakkunskap kan i varje erforderlig situation tillföras överståthållarämbetet genom civilförsvarsbyrån även vid gällande organisation. Med den av nämnden föreslagna organisationen skulle civilförsvarschefen få en dubbelställning, som kunde medföra olägenheter. Härom anför ämbetet.

Civilförsvarschefen har att tillse att kommuner och enskilda fullgöra vad dem åligger enligt civilförsvarsförfattningarna. Denna skyldighet föranleder en mångfald förhandlingar och erinringar om vederbörandes skyldigheter i ena eller andra avseendet. Civilförsvarschefen kan nu i sådana sammanhang uppträda som en självständig målsman för civilförsvaret och försöka driva vad han ur fackmässiga synpunkter anser önskvärt. I regel torde sådana förhandlingar och erinringar leda till resultat utan att överståthållarämbetets ingripande behöver påkallas. Ofta kan på frivillig väg nås bättre resultat än om ifrågavarande åtgärder skola vidtagas på grund av ett överståthållarämbetets föreläggande. Och därest i något fall överståthållarämbetet i ett till detta hänskjutet ärende måste av exempelvis ekonomiska hänsyn intaga en mera restriktiv ståndpunkt än civilförsvarschefen, måste det anses av vikt att den, som i första hand har att framhålla de fackmässiga synpunkterna, intager en i förhållande till ämbetet självständig ställning. Om civilförsvarschefen blir tjänsteman i överståthållarämbetet, måste det befaras, att hans ställning i sådana förhandlingssituationer försvagas. Vetskapen om att civilförsvarschefen är en överståthållarämbetets tjänsteman kan komma att ge förhandlingarna en preliminär prägel, som ej främjar ett gott resultat.

Ämbetet anser, att de av organisationsnämnden framförda synpunkterna kunna tillgodoses med enklare och mindre olägliga åtgärder än de av nämnden föreslagna och framhåller härutinnan följande.

Vissa åtgärder böra vidtagas för att förhindra onödigt dubbelarbetet. Delegation av beslutanderätten kan utan författningsändringar ske beträffande vissa ärendegrupper, där så befinnes lämpligt. I fråga om en del ärenden, som nu passera överståthållarämbetet utan att bli föremål för någon egentlig handläggning, kan en förenkling ske så att ärendena gå direkt till och från civilförsvarschefen. Det kan måhända vara lämpligt, att civilförsvars-

chefen får instruktionsenlig skyldighet att hålla överståthållaren underrättad om viktigare frågor rörande civilförsvaret. Vissa ärenden, t. ex. remisser av större betänkanden, kunna vara av det slag, att det ter sig onödigt, att civilförsvarschefen genomgår hela ärendet och därefter avgiver särskilt yttrande. På sätt försöksvis redan tillämpats bör i sådana fall civilförsvarschefens skriftliga yttrande kunna ersättas med att denne är närvarande vid ärendets föredragning inom överståthållarämbetet och därvid muntligen framlägger sina synpunkter.

*Elghammar* anser sig sakna tillräckligt lång egen erfarenhet av de fördelar och olägenheter, som äro förknippade med civilförsvarsbyråns nuvarande ställning i förhållande till överståthållarämbetet för att kunna avgiva någon bestämd rekommendation beträffande detta spörsmål. Om ett inordnande i överståthållarämbetet anses böra äga rum, torde starka skäl tala för att civilförsvarsbyrån bildar en särskild avdelning vid sidan av kansliavdelningarna. Det synes emellertid sannolikt, att önskad rationalisering och tidsvinst kan vinnas enklare med bibehållande i stort sett av civilförsvarsbyråns nuvarande ställning till överståthållarämbetet, om ärenden av mindre vikt ledas förbi överståthållarämbetet direkt till och från civilförsvarschefen samt om beslutanderätt i lämplig omfattning delegeras till civilförsvarschefen.

Vad angår försvarsavdelningen anför *statskontoret*, att vid bifall till organisationsnämndens hemställan om byråns inordnande i överståthållarämbetet det icke synes påkallat, att ha en speciell försvarsavdelning inom ämbetet. Statskontoret förordar därför, att en utredning kommer till stånd för att utröna, under vilka former den nuvarande försvarsavdelningen kan avvecklas, i samband varmed den i ämbetets personalförteckning upptagna tjänsten som civilförsvarsdirektör bör indragas. *Överståthållarämbetet* anser, att befattningen som civilförsvarsdirektör bör ändras till en befattning som assessor. Den nuvarande tjänstetiteln synes nämligen kunna föranleda viss oklarhet utåt beträffande befattningshavarens ställning. Frågan om anställningsform och lönegrad torde få avgöras i samband med de ställningstaganden, som kunna föranledas av länsstyrelseutredningens nu överarbetade förslag. — *Grönhagen* uttalar liknande synpunkter.

#### *Departementschefen.*

Organisationsnämndens undersökning av civilförsvarsbyrån har, såsom framgår av vad jag tidigare anfört, visat, att den nuvarande organisationen är behäftad med uppenbara brister. Dessa brister ha ifråga om vissa arbetsuppgifter medfört en eftersläpning, som ur beredskapssynpunkt måste väcka bekymmer. Det är därför angeläget, att byrån nu omorganiseras på ett sätt, som snarast kan eliminera dessa olägenheter. Nämndens förslag innebär enligt min mening en i stort sett acceptabel lösning.

Då organisationsnämnden började sin undersökning hade civilförvarsbyrån en organisation, som i huvudsak grundade sig på civilförsvarets indelning i tjänstegrenar. Handläggningen av ärenden angående inskrivning, personalregistrering, utbildning och mobilisering var uppdelad på ett antal enheter, vilka var för sig handlade samtliga ifrågavarande arbetsuppgifter för någon eller några tjänstegrenar. Vid sidan härav funnos en avdelning för tekniska ärenden (byggnadstekniska ärenden, skyddsrum, teknisk tjänst, alarmering m. m.) och en avdelning för administrativa ärenden (inkl. förrådsärenden). Organisationsnämndens förslag innebär, att den vertikala uppdelningen av de arbetsuppgifter, som icke äro tekniska eller administrativa, skall ersättas med en horisontell organisation, enligt vilken inskrivning och utbildning samt planläggning av utbildning och mobilisering m. m. sammanföras till för dessa uppgifter gemensamma organ. Genom en redan införd mekanisering har personalregistreringen för samtliga tjänstegrenar koncentrerats till ett organ. Förslaget innebär vidare, att förutsättningar skapas för en nödvändig kvalitativ förbättring av stabsarbetet ifråga om operativ planläggning, utbildningsplanläggning samt administrativa och ekonomiska frågor, i det att antalet befattningar för mera kvalificerade arbetsuppgifter ökas.

Remissmyndigheterna ha allmänt sett ej haft något att erinra mot den föreslagna organisationen. Även jag anser, att civilförvarsbyrån bör utformas i huvudsak på det sätt, som nämnden förordat. Beträffande en av detaljerna i förslaget rörande sektionsindelning, nämligen frågan om förrådets ställning, ha flera remissinstanser — bland dem civilförvarschefen och överståthållarämbetet — haft en annan uppfattning än nämnden. Dessa myndigheter anse, att förrådet bör sammanslås med förvaltningssektionen och att i samband därmed den av nämnden föreslagna förvaltningsjuristen i stället skulle placeras såsom chef för den sålunda sammanslagna sektionen. Jag ansluter mig till denna av remissmyndigheterna förordade lösning.

Organisationsnämnden har förordat, att civilförvarsbyrån organisatoriskt skall inordnas såsom en särskild byrå i överståthållarämbetet. Detta förslag har föranlett en mycket kritisk gensaga från överståthållarämbetets sida. Ämbetet anser, att de av organisationsnämnden angivna fördelarna av en sådan anordning skulle kunna i allt väsentligt ernås inom ramen för gällande organisationsform. Ett genomförande av nämndens förslag skulle däremot i andra hänseenden medföra avsevärda olägenheter. På grund av vad överståthållarämbetet anført och då det dessutom enligt min mening är mindre lämpligt att — såsom vid bifall till nämndens förslag skulle bliva fallet — i anslagshänseende bryta ut den lokala civilförvarsadministrationen i Stockholm ur sammanhanget med landets övriga civilförvarsområden, anser jag mig icke böra tillstyrka nämndens förslag i denna del. Jag har emellertid för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att instruktionsledes

utfärda bestämmelser om på vilket sätt samordningen i vissa avseenden mellan ämbetet och byrån bör ordnas. Det torde därjämte ankomma på överståthållarämbetet att till undvikande av dubbelarbete i lämplig omfattning delegera beslutanderätten i vissa ärenden på civilförsvarschefen och att i övrigt vidtaga de förenklingar i arbetsfördelningen, som äro möjliga.

En fråga av betydelse för personaltilldelningen är, huruvida civilförsvarsbyrån skall övertaga vissa utbildningsuppgifter som nu handhas av enskilda föreningar. Organisationsnämnden har föreslagit, att den obligatoriska civilförsvarsutbildning, som f. n. fullgöres av Stockholmsområdets civilförsvarsförbund och luftskyddsföreningarna i staden, d. v. s. utbildningen av block- och hemskyddsledare samt 18-åriga kvinnor, i fortsättningen skall ske i civilförsvarsbyråns egen regi. Detta förslag har tillstyrkts av statskontoret och civilförsvarsstyrelsen, medan civilförsvarschefen och civilförsvarsförbundet ansett, att nuvarande ordning bör bestå. Även om vissa principiella skäl kunna åberopas för att den obligatoriska utbildningen bör bedrivas av civilförsvarsmyndigheterna och att frivilligrörelsen bör ägna sig åt den frivilliga utbildningen, är jag icke beredd att nu förorda en ändring i de rådande förhållandena i Stockholms civilförsvarsområde. Man bör nu med de frivilliga organisationernas medverkan försöka att avverka den betydande eftersläpning, som fortfarande vidlåder utbildningen, och avvakta närmare erfarenheter av byråns möjligheter att efter omorganisationen genomföra ett acceptabelt utbildningsprogram. Sedan sådana erfarenheter vunnits samt större klarhet skapats beträffande i vilken utsträckning frivilligrörelsen skall engageras i en snabbutbildning av hemskyddspersonalen vid beredskapstillstånd eller krig, torde frågan efter anmälan av civilförsvarsstyrelsen få tagas upp till omprövning. Man bör därvid icke bortse från den betydelse, som denna verksamhet kan ha för föreningarnas allmänna strävanden att väcka och vidmakthålla intresset för civilförsvaret. Tills vidare torde alltså civilförsvarschefen — givetvis med bibehållet ansvar för utbildningen — fortfarande kunna anlita civilförsvarsförbundets och luftskyddsföreningarnas bistånd med anordnandet av den obligatoriska utbildningen för block- och hemskyddsledare samt 18-åriga kvinnor.

I samband med undersökningen av den byggnadstekniska sektionens arbetsuppgifter har organisationsnämnden övervägt, om icke slutbesiktningen av nybyggda enskilda skyddsrum borde utföras genom de kommunala byggnadsnämndernas försorg samtidigt som dessa utföra övrig besiktning av vederbörande fastighet. Enligt 33 § civilförsvarslagen åvilar det byggnadsnämnd att i samband med prövning av ansökan om byggnadslov tillse, att byggnadsföretaget överensstämmer med bestämmelserna i civilförsvarslagens fjärde kapitel och med stöd därav meddelade föreskrifter. Kontroll av själva skyddsrumbyggnandet åvilar likaledes nämnden enligt de allmänna bestämmelserna i 87 och 140 §§ byggnadsstadgan. Jämlikt

11 § civilförsvarskungörelsen åligger det civilförsvarschefen bl. a. att tillse, att statliga myndigheter, kommuner och enskilda fullgöra sina skyldigheter i avseende på civilförsvaret, ävensom att vid vägran eller underlåtenhet att efterkomma anmaning härom anmäla förhållandet till länsstyrelsen, i den mån så erfordras för erhållande av rättelse. I ett den 22 juni 1951 utfärdat cirkulär till samtliga civilförsvarschefer och byggnadsnämnder har Kungl. Maj:t erinrat om dessa bestämmelser och framhållit, att en effektiv kontroll från civilförsvarschefernas sida torde kunna ernås endast genom att civilförsvarscheferna noggrant följa denna byggnadsverksamhet. Vad Stockholms civilförsvarsområde beträffar består det av flera olika kommuner, var och en med sin byggnadsnämnd. Med hänsyn bl. a. till att den nuvarande enhetliga bedömningen av skyddsrummen skulle upphöra, om besiktningen överflyttades till kommunerna, har organisationsnämnden ansett, att besiktning av nya skyddsrum alltjämt bör äga rum genom civilförsvarsbyråns försorg. Då det ur civilförsvars synpunkt är önskvärt med en enhetlig slutinspektion av skyddsrummen anser jag i likhet med nämnden, att civilförsvarsbyrån bör tilldelas sakkunskap, som kan fullgöra civilförsvarschefens skyldigheter i dessa avseenden. I det följande räknar jag alltså med personal för denna uppgift. Jag vill emellertid framhålla, att det byggnadsnämnderna författningsmässigt åvilande ansvaret för skyddsrumsbestämmelsernas efterlevnad givetvis icke ändras vid bifall till detta förslag.

Organisationsnämnden har vidare föreslagit, att den periodiska efterbesiktningen av skyddsrum i fastigheter byggda före 1945 skall upphöra. Mot detta förslag har civilförsvarschefen anmält betänkligheter och erinrat om de stora ekonomiska värden, som ligga i de i skyddsrummen installerade luftreningsaggregaten m. m. För egen del är jag icke f. n. beredd att förorda, att efterbesiktningen helt och hållet upphör. Sådan besiktning torde alltså fortfarande tills vidare böra äga rum stickprovsvis i den utsträckning, som sektionens personal hinner med.

Tjänsten som civilförsvarschef bör, såsom nämnden föreslagit, överföras på löneplan 2 och tillsättas genom förordnande för viss tid. Jag förordar, att tjänsten placeras i Cp 13.

Chefen för centralsektionen, vilken bör vara civilförsvarschefens ersättare men ej nödvändigtvis chef för utrymnings- och socialtjänsten, torde i enlighet med nämndens förslag böra placeras i Ce 31.

Tjänstetiteln för chefen för organisationsdetaljen bör, såsom statens lönenämnd anför, vara förste byråinspektör. Mot den föreslagna lönegraden Ce 27 har jag ej något att erinra. De båda assistenterna på denna detalj torde böra placeras i Ce 20 och det kvalificerade biträdet i Ce 11. På detaljen bör vidare i enlighet med förslaget finnas ett biträde i reglerad beföringsgång. De vid remissbehandlingen framkomna yrkandena om ytterligare fast personal på denna detalj kan jag ej tillstyrka.

I likhet med statskontoret anser jag, att den befattning, som för handläggning av frågor rörande undanförsel och förstöring föreslås nyinrättad på verkskyddsdetaljen, placeras i 24 lönegraden. Befattningshavaren bör erhålla tjänstetiteln byråinspektör och tills vidare vara anställd såsom extra tjänsteman. På denna detalj bör vidare — förutom 1 förste byråinspektör Ce 27 såsom detaljchef — finnas 1 kanslibitråde Ce 11 och 1 biträde i reglerad befordringsgång. Inspektörerna böra icke få åtaga sig att mot ersättning medverka vid uppgörande av verkskyddsplaner eller vid sådan verkskyddsutbildning, som icke bedrivs av civilförsvarsmyndighet.

För personaldetaljen föreslår jag följande personal, nämligen 1 byråinspektör Ce 24 såsom detaljchef, 3 assistenter Ce 20, av vilka den ene huvudsakligen skall handlägga anståndsärenden och de båda andra tjänstgöra såsom inskrivningsförrättare, 1 kontorist Ce 13 vid plåtregistret samt 4 kanslibiträden; antalet biträden i befordringsgången torde böra begränsas till 7.

Utbildningsdetaljens personalbehov beräknar jag till 1 förste byråinspektör Ce 27, en assistent Ce 20 samt 2 biträden i befordringsgången. Detaljens chef bör icke få åtaga sig instruktörsuppdrag i civilförsvarsutbildningen.

I fråga om byggnadstekniska sektionen har jag ingen annan erinran mot nämndens förslag än att biträdet på sektionen enligt min mening torde kunna placeras i den reglerade befordringsgången. Sektionen skulle alltså bestå av 1 förste byråingenjör Ce 29, 1 förste byråingenjör Ce 27, 2 byråingenjörer Ce 24 och ett biträde i befordringsgången.

Enligt vad jag tidigare förordat böra förrådet och förvaltningssektionen sammanslås och förvaltningsjuristen placeras som chef för den sammanslagna sektionen. Löneställningen för denne befattningshavare bör enligt min mening vara Ce 29 och tjänstetiteln förste byråsekreterare. Sektionschefen torde böra biträdas av 1 assistent Ce 20. Övrig personal vid sektionen bör utgöras av 1 kanslibitråde Ce 11 vid expeditionen, 1 förrådsbokförare Ce 16 och 1 kanslibitråde Ce 11 vid bokföringsdetaljen, 1 kanslibitråde Ce 11 och 5 skrivbiträden vid skrivcentralen, 1 förrådsförvaltare Ce 19 och ett biträde i befordringsgången vid förrådet samt 1 expeditionsvakt Ce 9 och 1 telefonist i reglerad befordringsgång.

Centralsektionens chef bör deltaga i utformningen av direktiven för förordshållningen i frågor, som röra planläggning, mobilisering och utbildning.

Den av mig förordade organisationen framgår i schematisk uppställning av härvid fogade bilaga C.

Jag förutsätter, att bestämmelserna i kungörelsen angående reglerad befordringsgång skola i full utsträckning gälla för all den skrivbiträdespersonal, som enligt vad förut sagts skall ingå i byråns fasta organisation.

Det torde böra ankomma på överståthållarämbetet att i den arbetsordning, som författningsenligt av länsstyrelse skall fastställas för den lokala civilförsvarsmyndigheten, fastslå byråns organisation i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag sålunda förordat.



Vid bifall till mitt förslag skulle vid byrån finnas 51 heltidsanställda befattningshavare. Med tillämpning av de beräkningsgrunder, som organisationsnämnden angivit, skulle förslaget innebära en kostnadsökning i förhållande till nuvarande organisation med ca 8 000 kronor. Anslagsuppräkningsen för nästa budgetår torde emellertid icke kunna begränsas till detta belopp. Tillfällig personal erfordras nämligen alltjämt, särskilt under en övergångsperiod för avarbetande av nu föreliggande balanser. Vidare torde vissa befattningshavare övergångsvis få kvarstå i tidigare innehavda högre lönegrader.

Såsom överståthållarämbetet föreslagit torde civilförsvardsdirektörsbefattningen vid ämbetet böra indragas och ersättas med en assessorstjänst. Denna fråga tager jag upp i annat sammanhang.

Jag återkommer i det följande till anslagsäskandena beträffande civilförsvarsbyrån i Stockholm och till de ändringar i personalförteckningen för civilförsvarsområdenas administration, som föranledas av mina framförda förslag.

### **Civilförsvarsorganisationen på Gotland.**

#### *Föreliggande förslag.*

Fr. o. m. den 1 januari 1952 utgör Gotlands län ett enda civilförsvarsområde.

Sedan civilförsvardsdirektörstjänsten vid länsstyrelsen i Gotlands län blivit vakant, har fråga uppkommit om indragning av nämnda tjänst och i samband därmed om viss omorganisation av civilförsvarets administration i botteninstansen.

*Civilförsvarsstyrelsen* har i yttrande den 19 februari 1952 över en skrivelse den 30 januari samma år från länsstyrelsen i Gotlands län, vari länsstyrelsen berör dessa organisationsfrågor, framlagt förslag till viss omorganisation av civilförsvaret i länet.

Civilförsvarsstyrelsen anser, att i stället för civilförsvardsdirektörstjänsten bör inrättas en heltidstjänst som civilförsvarschef för civilförsvarsområdet. På innehavaren av denna tjänst, vilken borde placeras i lönegrad Ce 31, skulle huvudparten av länsstyrelsens civilförsvarsärenden kunna överflyttas. Länsstyrelsen skulle i stort sett endast handlägga de ärenden, i fråga om vilka länsstyrelsen utgör överordnad myndighet i förhållande till civilförsvarschefen, såsom besvär över civilförsvarschefens beslut m. m. Vissa personalärenden och skyddsrumsärenden ävensom ärenden av kameral natur borde även i fortsättningen avgöras av länsstyrelsen.

Under innevarande budgetår har länsstyrelsen under anslaget till Civilförsvarsområdenas administration: Avlöningar tilldelats 15 000 kronor för tillfällig personal m. m. Enligt civilförsvarsstyrelsens mening bör i samband med inrättandet av en heltidstjänst som civilförsvarschef även civil-

försvarsbyrån — vilken icke bör inordnas i länsstyrelsen — givas en fastare organisation. Styrelsen föreslår därför, att en assistenttjänst i Ce 16 inrättas. På innehavaren av denna tjänst skulle ankomma att biträda civilförsvarschefen i planlägningsarbetet m. m. Dessutom torde fordras ett heltidsanställt kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.

Kostnaderna för grundlöner för den föreslagna organisationen skulle uppgå till 24 276 kronor. Visst belopp torde vidare vara erforderligt för vikarier och tillfällig personal.

#### *Departementschefen.*

Förslaget att civilförsvarsdirektörstjänsten i Gotlands län skall indragas och ersättas med en heltidstjänst som civilförsvarschef för Gotlands civilförsvarsområde innebär, att arbetsfördelningen mellan länsstyrelsen och civilförsvarschefen skulle ske efter i stort sett samma linjer, som jag nyss förordat beträffande Stockholms civilförsvarsområde. Då en sådan organisationsform synes vara ändamålsenlig även för Gotlands civilförsvarsområde, anser jag mig böra tillstyrka förslaget. Till fråga om indragning av tjänsten som civilförsvarsdirektör återkommer jag i annat sammanhang. Tjänsten som civilförsvarschef på Gotland torde i enlighet med civilförsvarsstyrelsens förslag böra placeras i Ce 31. Förslaget om inrättande av en heltidstjänst som assistent i Ce 16 vid civilförsvarsbyrån är jag icke beredd att nu tillstyrka. Däremot anser jag mig kunna biträda förslaget om anställande av ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.

Till frågan om anslagsberäkning och ändring av personalförteckningen återkommer jag i det följande.

### **Anslagsberäkningar.**

#### **1. Civilförsvarsområdenas administration: Avlöningar.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51 .....	2 420 000	2 866 242
1951/52 (statsliggaren s. 1079) .....	2 770 000	
1952/53 (förslag) .....	3 370 000	

#### *Yrkanden.*

I. *Civilförsvarsstyrelsen* (skr. 21/8 1951) hemställer, att anslaget höjes med 546 800 kronor.

		Ökn. el. minskn.
1. Arvodet till kretschefer .....	+	20 000
2. All extra personal uppföres på extra ordinarie stat .....		—
3. 1 chef för Göteborgs civilförsvarsområde Ce 37 .....	+	13 660
4. a) 1 byrådirektör Ce 31 i st. f. 1 förste byråinspektör Ce 27 i Malmö .....	+	2 424
b) Minskat arvode till civilförsvarschefen i Malmö .....	—	3 180
5. 3 nya tjänster som teknisk expert .....	+	49 680
6. Omräkning .....	+	464 216
		<b>+ 546 800</b>

II. *Civilförsvarsnämnden i Norrköping* (skr. 1/12 1949) hemställer, att assistenttjänsten i Ce 16 i Norrköpings civilförsvarsområde uppflyttas till 20 lönegraden.

III. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* (skr. 30/1 1950) hemställer, att assistenttjänsten i Ce 16 i Östersunds civilförsvarsområde uppflyttas till Ce 20.

IV. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* (skr. 22/1 1951) och *länsstyrelsen i Norrbottens län* (skr. 1/11 1951) hemställa om inrättande av ytterligare heltidstjänster inom civilförsvarets administration i länen.

V. *Civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund* (skr. 25/1 1952) hemställer, att arvodestjänsterna som tekniker ombildas till tjänster som civilförsvarsingjörer i Ce 29.

### *Motiv.*

I 1) Riket är indelat i 100 kretsar. På kretschef ankommer att under fred närmare taga del av planläggningen inom de civilförsvarsområden, som ingå i kretsen. Till kretschefen anknytas även förbindelsetekniska anordningar, med vilkas funktionerande och utnyttjande han måste vara förtrogen. Det är skäligt, att ersättning utgår för detta arbete. Av kretscheferna äro ca 85 tillika civilförsvarschefer. Ersättningen till dem torde böra uppgå till 180 kronor per år utöver arvodet som civilförsvarschef. Till övriga kretschefer bör utgå ersättning med 300 kronor per år. Medelsbehovet blir alltså  $(85 \times 180 + 15 \times 300)$  i runt tal 20 000 kronor.

2) Styrelsen har tidigare begärt, att extra personal skall överföras till extra ordinarie anställning. Dessa framställningar ha delvis tillgodosetts. F. n. äro 31 befattningshavare extra, varjämte den reglerade befordringsgången för kontorspersonal icke tillämpas i full utsträckning. Personalen bör beredas det minimimått av trygghet, som överförande till extra ordinarie stat och tillämpning av reglerad befordringsgång innebär.

3) I Göteborg är polismästaren Fontell civilförsvarschef och polisintendenten Hernroth ställföreträdande civilförsvarschef. Endast till Hernroth, som de facto utövar befattningen som civilförsvarschef, utgår arvode med 9 120 kronor per år. Huvuddelen av detta belopp uppbäres av Göteborgs stad såsom kompensation för den del av tjänstetiden, som Hernroth ägnar åt civilförsvaret. Splittringen av tiden mellan två befattningar innebär uppenbara olägenheter. Ett civilförsvarsområde av den storleksordning, varom här är fråga, kräver en ständig ledning och översyn. Enbart de löpande göromålen fordra, att civilförsvarschefen finnes ständigt till hands och kan ägna hela sin tid åt verksamheten. En reglerad befattning som civilförsvarschef bör därför inrättas. Områdets stora betydelse ur civilförsvarsynpunkt kräver, att till innehavare av befattningen utses en högt kvalificerad arbetskraft. Befattningen bör därför placeras i Ce 37. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län delar den uppfattning, civilförsvarsstyrelsen framfört. Vid bifall till styrelsens förslag skulle medelsbehovet

öka med 22 780 kronor, motsvarande lön enligt Ce 37, och minska med 9 120 kronor, motsvarande nämnda arvode.

4 a och b) I Malmö finnes en heltidsanställd civilförsvarschef med årsarvode om 9 180 kronor. Innehavaren av befattningen, en pensionerad överstelöjtnant, uppnår 65 års ålder under år 1951. Han bör avgå senast den 30 juni 1952. Länsstyrelsen har under hand föreslagit, att polismästaren i staden skall förordnas såsom civilförsvarschef. Denne skulle allenast avgöra större ledningsfrågor av principiell och allmän natur. De löpande göromålen skulle avgöras av en ställföreträdande civilförsvarschef. Befattningen som ställföreträdande civilförsvarschef skulle sammanslås med förste byråinspektörsbefattningen i lönegrad Ce 27, varvid sistnämnda tjänst skulle ombildas till en byrådirektörsbefattning i Ce 31.

5) I sin anslagsframställning för budgetåret 1951/52 hemställde styrelsen, att 5 nya teknikerbefattningar skulle inrättas. Statsmakterna anvisade medel för allenast 2 av dessa befattningar. Därmed finnas i riket 12 heltidsanställda tekniker. Såsom en fortsättning på utbyggnaden av teknikerorganisationen böra medel ställas till förfogande för ytterligare 3 sådana befattningar. Erfarenheterna från det gångna året ha understrukit behovet av tekniker i den lägsta instansen. Sedan nu byggandet av allmänna skyddsrum kommit igång, kan arbetsbelastningen beräknas bli än större.

Mot styrelsens förslag på denna punkt har *reservation* avgivits av en ledamot i styrelsen, ledamoten av riksdagens andra kammare F. Thapper, vilken anser, att ytterligare tjänster som teknisk expert ej böra inrättas.

II. Då staten övertog civilförsvarets administration, fanns å byrån i Norrköping anställd bl. a. ordinarie överkonstapeln i 19 lönegraden O. Hertz, vilkens befattning var uppförd på polisverkets stat. Enligt Kungl. Maj:ts beslut angående personalorganisationen i civilförsvarsområdena skall i Norrköping finnas en assistent i Ce 16, å vilken tjänst Hertz erhållit förordnande. Trots att Hertz genom löneklassplacering och personlig lönefyllnad f. n. i stort sett kommer att bibehållas vid de löneförmåner, som han åtnjutit i den kommunala tjänsten, lär han se sig nödsakad begära avsked från den statliga befattningen och återgå i polistjänst, enär han eljest går miste om varje ålderstillägg och förorsakas försämring i sina pensionsförhållanden. För stadens del giver detta anledning till allvarliga farhågor, emedan Hertz förordnats såsom överkonstapel, med förbigående av för en sådan tjänst eljest mera meriterade, på grund av förtjänster inom civilförsvaret och i avsikt att detta även fortsättningsvis skulle vara hans verksamhetsområde. Spörsmålet om Hertz' återgång till polisverksamhet har framträtt med ytterligare skärpa därigenom, att stadens löne- och pensionsnämnd i skrivelse till stadsfullmäktige tillstyrkt fullmäktige besluta att från tjänsteförteckningen under poliskammaren utesluta ifrågasvarande överkonstapelstjänst.

III. Till innehavare av assistenttjänsten i Ce 16 i Östersunds civilför-

svarsområde har förordnats överkonstapeln i 19 lönegraden K. V. Lindberg. Därest löneställningen ej på något sätt förbättras, synes ett personbyte vara oundvikligt, vilket skulle förorsaka stora olägenheter för arbetet på byrån. Ortens betydelse ur civilförsvarsynpunkt motiverar även en uppflyttning av tjänsten.

IV. Inom Ludvika civilförvarsområde föreligger enligt länsstyrelsen i Kopparbergs län ett uppenbart behov av en permanent heltidsbefattning för assistentgöromål. Tjänsten bör placeras i Ce 16.

Länsstyrelsen i Norrbottens län anser påkallat, att två assistenttjänster inrättas i länet, en i Ce 19 i Nederkalix civilförvarsområde och en i Ce 16 i Gällivare civilförvarsområde.

V. Behovet av dessa tjänster är varaktigt. Enligt av Kungl. Maj:t utfärdade anvisningar bör anställning mot arvode i största möjliga utsträckning undvikas.

#### *Yttranden.*

I. *Statskontoret.* Frågan om arvoden till kretschefer har prövats vid såväl 1950 som 1951 års riksdagar utan att vinna statsmakternas bifall. Enligt statskontorets mening föreligga ej tillräckliga skäl att bevilja arvoden åt dessa befattningshavare. Styrelsens hemställan, att den extra anställningsformen för kontorspersonal nu helt skall överges, torde böra upptagas till behandling först sedan resultatet av organisationsundersökningen föreligger. Statskontoret anser sig icke på grundval enbart av föreliggande framställning kunna biträda styrelsens förslag till lösning av civilförvarschefsfrågan i Göteborg och Malmö. Beslutet rörande civilförvarschefen i Stockholm föregicks av en organisationsundersökning genom statens organisationsnämnds försorg; en dylik undersökning bör verkställas, innan motsvarande fråga för Göteborg och Malmö upptages till prövning och avgörande. I anslutning till den av styrelseledamoten Thapper avgivna reservationen anser statskontoret sig böra avstyrka inrättandet av ytterligare teknikerbefattningar utöver vad som beslutades vid 1951 års riksdag. *Statens lönenämnd* erinrar beträffande civilförsvarets ledning i Göteborg och Malmö, att den organisation, som f. n. tillämpas i Göteborg och som där enligt civilförsvarsstyrelsen medfört, att verksamheten blivit lidande av rådande dualism, nu föreslås för Malmös del. Därest den av styrelsen för Göteborg förordade organisationen anses böra genomföras, har lönenämnden icke funnit anledning till erinran mot löneställningen, Ce 37, för civilförvarschefen. Vad angår lönegradsplaceringen för ställföreträdande civilförvarschefen i Malmö kan lönenämnden icke tillstyrka högre lönegrad än Ce 29.

III. *Civilförvarsstyrelsen* anser starka skäl i och för sig tala för en uppflyttning av assistenttjänsten i Östersunds civilförvarsområde. Samma förhållande gäller emellertid flera andra tjänster inom civilförvarsområdenas administration. Styrelsen anser därför, att en allmän översyn av organisa-

tionen inom civilförsvarsområdena är erforderlig. I avbidan på resultatet av denna utredning bör länsstyrelsens framställning ej föranleda någon åtgärd.

IV. *Civilförsvarsstyrelsen* uttalar, att inrättandet av nya lönegradsplacerade befattningar inom civilförsvarets administration bör prövas för hela landet i ett sammanhang.

V. *Statskontoret*. Även om det i och för sig kan vara befogat att i viss utsträckning bereda extra ordinarie anställning åt innehavare av permanenta arvodesbefattningar, anser sig statskontoret ej kunna förorda någon ökning av antalet pensionsberättigade tjänster inom civilförsvaret, innan statens organisationsnämnd verkställt undersökning av verkets personal- och arbetsförhållanden. *Statens lönenämnd*. Då behovet av befattningarna synes varaktigt har nämnden ej funnit anledning till erinran mot framställningen. *Civilförsvarsstyrelsen* tillstyrker framställningen. I varje fall böra befattningarna ombildas till Cg-tjänster.

#### *Departementschefen.*

I likhet med civilförsvarsstyrelsen anser jag skäligt, att ersättning bör utgå för det arbete, som åvilar kretscheferna. Jag föreslår, att ersättningen bestämmas till 150 kronor för kretschef, som tillika är civilförsvarschef, och 225 kronor för annan kretschef, allt för år räknat.

Jag delar civilförsvarsstyrelsens uppfattning, att Göteborgs civilförsvarsområde bör ställas under ledning av en heltidsanställd civilförsvarschef. Befattningen torde böra placeras i Ce 33. Vad angår ledningen av civilförsvaret i Malmö, synes det av civilförsvarsstyrelsen framförda förslaget, att polismästaren förordnas som civilförsvarschef och att uppgifterna för den ställföreträdande civilförsvarschefen läggas på förste byråinspektören vid civilförsvarsbyrån, vara den under rådande förhållanden lämpligaste lösningen. Jag tillstyrker därför en sådan anordning. Befattningen som förste byråinspektör torde böra uppflyttas från Ce 27 till Ce 29. Såsom arvode till civilförsvarschefen torde böra avses ett belopp av 3 000 kronor för år.

Ett stort antal av befattningshavarna inom civilförsvarsområdenas administration innehar endast extra anställning. Vid bifall till mina tidigare framförda förslag skulle av 182 heltidsanställda befattningshavare 55 ineha extra anställning. Av dessa tillhöra 32 den reglerade befodringsgången. Jag förordar, att fr. o. m. nästa budgetår bestämmelserna i kungörelsen angående reglerad befodringsgång göras tillämpliga i full utsträckning beträffande hälften av antalet i den sistnämnda kategorien, d. v. s. 16 biträden.

Civilförsvarsstyrelsens hemställan, att 3 nya tjänster som teknisk expert skulle inrättas, anser jag mig icke böra biträda, liksom ej heller civila

statsförvaltningens tjänstemannaförbunds förslag om extra-ordinariesättning av samtliga teknikertjänster.

Från olika håll ha framställningar gjorts om uppflyttning i lönegrad av tjänster inom civilförvarsområdenas administration samt om inrättande av ytterligare heltidstjänster. Den nuvarande personalorganisationen har gällt i stort sett oförändrad sedan den 1 juli 1949. Dessförinnan svarade kommunerna för dessa förvaltningsuppgifter. Några erfarenheter av en statlig administration på området förelågo icke vid organisationens fastställande. Enligt min mening är tiden nu inne för en översyn av personalorganisationen i civilförvarets botteninstans. Härvid bör utredas dels i vad mån arvodesavlönade heltidstjänstgörande befattningshavare böra uppföras på personalplanen och dels den inbördes avvägningen mellan de olika på personalplanen uppförda assistent- och biträdestjänsternas lönegradsplacering. Jag har för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att förordna om en sådan utredning. I avbidan på utredningens resultat kan jag icke tillstyrka någon annan ändring i fråga om personalorganisationen, än att jag föreslår, att assistenttjänsten i Ce 16 i Norrköpings civilförvarsområde tills vidare, så länge den nuvarande befattningshavaren O. Hertz innehar tjänsten, uppflyttas till Ce 19.

Till civilförvarscheferna i andra civilförvarsområden än Stockholms, Göteborgs och Malmö utgå f. n. arvoden, som variera mellan lägst 360 och högst 1 800 kronor. Jag förordar, att dessa arvoden fr. o. m. nästa budgetår uppräknas med ca 10 procent.

Vid bifall till mina nu framförda förslag skulle anslaget å ena sidan öka med i runda tal 16 000 kronor för kretschefsarvoden, 11 000 kronor för omreglering av civilförvarschefssysslan i Göteborg och 25 000 kronor för den 10-procentiga höjningen av civilförvarschefernas arvoden samt å andra sidan minska med ca 5 000 kronor på grund av omändringen i Malmö. Förslaget till omorganisation av civilförvarsbyrån i Stockholm medför en kostnadsökning av ca 50 000 kronor och inrättandet av en heltidstjänst som civilförvarschef på Gotland ca 17 000 kronor. Härtill komma automatiska utgiftsstegringar på grund av löneklassuppflyttningar, höjningen av det rörliga tillägget från 12 till 32—33 procent m. m. med ca 486 000 kronor. Nettoökningen på anslaget skulle alltså bli 600 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda: arvoden till civilförvarschefer m. m. 325 000 (+37 000) kronor, avlöningar till icke-ordinarie personal 2 650 000 (+293 000) kronor samt rörligt tillägg 395 000 (+270 000) kronor.

Anslaget bör alltså uppföras med (325 000+2 650 000+395 000) 3 370 000 (+600 000) kronor.

Förslagen föranleda vissa ändringar i personalförteckningen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande personalförteckning för civilförvarsområdenas administration:

## Personalförteckning.

## Tjänsteman å ordinarie stat.

Befattning	Lönegrad
1 civilförsvarschef	Cp 13
<i>Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ce 24.</i>	
1 civilförsvarschef	Ce 33
1 civilförsvarschef	Ce 31
1 byrådirektör	Ce 31
1 förste byråingenjör	Ce 29
2 förste byråinspektörer	Ce 29
1 förste byråsekreterare	Ce 29
1 förste byråingenjör	Ce 27
3 förste byråinspektörer	Ce 27;

b) godkänna följande avlöningsstat för civilförsvarsområdenas administration att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1952/53:

## Avlöningsstat.

1. Arvoden till civilförsvarschefer m. m., <i>förlagsvis</i>	325 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	2 650 000
3. Rörligt tillägg, <i>förlagsvis</i>	395 000
<hr/>	
Summa förslagsanslag kronor	3 370 000;

c) till *Civilförsvarsområdenas administration*: Avlöningar för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 3 370 000 kronor.

## 2. Civilförsvarsområdenas administration: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	350 000	628 970
1951/52 (statsliggaren s. 1084)	410 000	
1952/53 (förslag)	620 000	

## Yrkande.

*Civilförsvarsstyrelsen* (skr. 21/8 1951 och 16/2 1952) hemställer, att anslaget höjes med 485 000 kronor.

	Utgifter 1950/51	Anslag 1951/52	Förslag	Ökning
1. Reseersättningar	91 220	50 000	110 000	60 000
2. Expenser	290 801	170 000	595 000	425 000
				<b>485 000</b>



*Motiv.*

1) Utbyggnaden av fullträffsäkra skyddsrumsanläggningar har nu kommit igång. Kompletteringen av under åren 1945—1948 ofullständigt utrustade enskilda skyddsrum pågår. Civilförsvarets radionät är utbyggt. Ytterligare utbyggnad av alarmeringsanläggningar kommer att genomföras. För dessa ändamål kräves en fortlöpande tillsyn och kontroll, vilken utövas huvudsakligen av de vid vissa länsstyrelser placerade civilförvarsteknikerna. Civilförvarsstyrelsen beräknar, att teknikernas reseverksamhet fordrar en medelstildelning per tekniker och budgetår av 7 000 kronor i Västernorrlands och Norrbottens län samt 6 000 kronor i övriga delar av landet. För teknikernas resor skulle således erfordras tillhopa 74 000 kronor. Till den lokala civilförvarsadministrationens resor i övrigt beräknar civilförvarsstyrelsen ett belopp av 36 000 kronor. Styrelsen räknar härvid med att en intensiv planläggningsverksamhet, vilken påkallar en utökning av reseverksamheten, kommer att genomföras, sedan nya anvisningar för specialplanläggning utfärdats, vilket beräknas ske före innevarande budgetårs utgång. Anslagsposten till reseersättningar skulle alltså upptagas till (74 000 + 36 000) 110 000 kronor.

2) På grund av belastning och prishöjningar bör posten uppräknas med 70 000 kronor.

Inskrivning, registrering och inkallande av civilförvarspersonal sker f. n. för flertalet civilförvarsområden enligt ett system, som bygger på manuell utskrift av erforderliga handlingar. Detta arbete är synnerligen omfattande och krävande, i synnerhet inom de större civilförvarsområdena, där också bristerna i det nuvarande systemet gjort sig särskilt gällande. Krigsplaceringsorder och andra för intagande av civilförvarsberedskap nödvändiga registreringshandlingar ha sålunda icke kunnat hållas aktuella. För Stockholms civilförvarsområde har nyligen genomförts en mekaniserad redovisning av allmänna civilförsvarets och hemskyddets personal med hjälp av adresseringsmaskiner enligt samma system, som tillämpas vid de militära truppregistreringsmyndigheterna och vid folkbokföringen. Härigenom beräknar man kunna ernå en effektivare redovisning och registrering av civilförvarspersonalen. Liknande omläggning pågår i Göteborgs civilförvarsområde. Även för andra civilförvarsområden skulle en övergång till mekaniserad personalregistrering innebära väsentliga fördelar. Utan ökning av administrationspersonalen skulle därigenom en effektivisering av registreringen kunna ske samt personalberedskapen ökas. Detta gäller i första hand de större civilförvarsområdena, d. v. s. de större städerna, men styrelsen undersöker möjligheterna att sammanföra detta arbete för flera civilförvarsområden exempelvis omkring dessa städer. Med utgångspunkt från av statens organisationsnämnd ursprungligen uppgjorda förslag räknar styrelsen till en början med 10 standardanläggningar till

en kostnad av ca 25 000 kronor per anläggning eller sammanlagt 250 000 kronor.

Länsstyrelserna ha anmält behov av förvaringsutrymmen för hemliga handlingar till en kostnad av 50 000 kronor. Dessutom föreligger behov att anskaffa ytterligare kontorsmöbler för 15 000 kronor.

I samband med rationalisering av registreringsarbetet tillhandahåller styrelsen civilförsvarscheferna blanketter för kallelse av civilförsvarspliktiga till utbildning. Dupliceringsapparater för mångfaldigande av kallelserna finnas f. n. i de större civilförsvarsområdena. För övriga civilförsvarsområden bör en anskaffning nu begränsas till 100 apparater. Styrelsen anser, att spritduplicatorer för en kostnad av 400 kronor stycket äro lämpliga för detta ändamål. För inköpet skulle alltså åtgå ett belopp av 40 000 kronor.

I enlighet med det anförda erfordras för expenser en medelsanvisning av sammanlagt (170 000 + 70 000 + 250 000 + 50 000 + 15 000 + 40 000) 595 000 kronor.

#### *Yttrande.*

*Statskontoret.* Spörsmålet om anordnande av en mekaniserad personalregistrering undandraget sig i väsentlig mån statskontorets bedömning. Ämbetsverket anser sig emellertid böra ifrågasätta, huruvida icke anvisandet av ett så avsevärt medelsbelopp som 250 000 kronor för detta ändamål bör grundas på en närmare utredning, huruvida och i vad mån oundgängligt behov av en på sådant sätt anordnad registrering föreligger inom de olika områden, som avses.

#### *Departementschefen.*

Till reseersättningar upptager jag i enlighet med civilförsvarsstyrelsens förslag ett belopp av 110 000 kronor, vilket innebär en höjning med 60 000 kronor.

I fråga om anslagsposten till expenser beräknar jag, att ytterligare 50 000 kronor erfordras till följd av belastningen och inträffade prisökningar. Styrelsens begäran om medel till inköp av adresseringsmaskinanläggningar anser jag mig böra tillstyrka i så måtto, att jag förordar inköp av tre dylika anläggningar. Härför beräknar jag ett belopp av 75 000 kronor. För anskaffning av stålskåp till vissa civilförsvarsområden för förvaring av hemliga handlingar torde 25 000 kronor anvisas. Civilförsvarsstyrelsens övriga yrkanden om ökade medel under anslagsposten anser jag mig icke böra tillstyrka. Vid bifall till mina förslag skulle medelsbehovet för expenser ökas med (50 000+75 000+25 000) 150 000 kronor.

Anslaget i dess helhet skulle alltså uppräknas till (410 000+60 000+150 000) 620 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till *Civildéfvarsområdenas administration: Omkostnader* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 620 000 kronor.

## Utbildnings- och övningsverksamhet.

### Statens civildéfvarsskola.

#### *Ärendets tidigare handläggning.*

I sin anslagsskrivelse den 30 augusti 1950 framförde civildéfvarsstyrelsen första gången förslag om en omorganisation av statens civildéfvarsskola. I den dåvarande skolan, som var förlagd till styrelsens ämbetslokaler i Stockholm, kunde endast teoretisk undervisning äga rum. Det var dessutom ej möjligt att ordna en sådan otvungen samvaro eleverna emellan, som kunde stimulera ett fritt tankeutbyte om de problem, som utbildningen avhandlade. Verksamheten vid skolan borde därför flyttas till någon annan plats. Styrelsen skisserade två alternativ för skolans förläggning. Enligt det ena alternativet skulle skolan anordnas i en planerad bergrumsanläggning utanför Örebro. Det andra alternativet avsåg, att det till Göta trängregementets kompani i Nora (T2N) hörande förläggningsetablissemnet skulle utnyttjas för skolans räkning.

Sedermera föreslog styrelsen i skrivelse den 21 september 1950, att, intill dess en permanent organisation kunde genomföras, en provisorisk anordning skulle prövas redan under budgetåret 1950/51. Skolan borde givas internatskaraktär och förläggas till plats, där möjligheter finnes till även praktiska övningar; kursverksamheten borde bedrivas kontinuerligt och utbildningskapaciteten väsentligt utökas. Med anledning härav uttalade dåvarande departementschefen till det vid propositionen 248/1950 fogade statsrådsprotokollet, att han tillstyrkte en dylik omläggning av undervisningen från vårterminens början 1951. Även riksdagen ansåg, att skolan borde omorganiseras och givas internatskaraktär. Sedan erforderliga medel ställts till förfogande, startade civildéfvarsstyrelsen kursverksamhet av internatskaraktär dels i Österskär och dels i Gimo. Dessutom har under någon tid kursverksamhet bedrivits även i Sigtuna.

I skrivelse den 16 oktober 1950 framlade civildéfvarsstyrelsen beräkningar över medelsbehovet för civildéfvarsskolan enligt det alternativ, som innebar, att den permanenta skolan skulle förläggas till Örebro. Enligt beräkningarna skulle enligt då gällande priser engångskostnaden uppgå till 1 129 380 kronor och den årliga kostnaden för anläggningens drift till 661 204 kronor.

Vidare beräknade civildéfvarsstyrelsen i skrivelse den 22 januari 1951 medelsbehovet för skolan vid förläggning till T2N i Nora. Engångskost-

naderna upptogos till 1 088 000 kronor och de årliga kostnaderna till 630 000 kronor. Över detta förslag inhämtades yttranden från vissa militära myndigheter samt från statskontoret och statens lönenämnd.

Till det vid propositionen 154/1951 fogade statsrådsprotokollet uttalade föredragande departementschefen, att han icke var beredd att giva sitt förord för något av de av civilförvarsstyrelsen föreslagna alternativen. Innan förslag i ärendet framlades för riksdagen, borde ytterligare undersökningar göras, därvid även andra alternativ än de av civilförvarsstyrelsen föreslagna torde få prövas. Utbildningen borde därför tills vidare bedrivas efter i stort sett samma provisoriska linjer som tidigare.

Sedermera uppdrog Kungl. Maj:t åt civilförvarsstyrelsen att ytterligare utreda frågan.

#### *Föreliggande förslag.*

*Civilförvarsstyrelsen* har i skrivelse den 11 januari 1952 redogjort för sin utredning i ämnet. Styrelsen har undersökt flera olika alternativ för skolans förläggning. Av dessa alternativ ha — förutom den tidigare omnämnda förläggningen i Nora — endast Sturehov, en herrgårdsanläggning i Botkyrka kommun, Stockholms län, ansetts som en tänkbar förläggningsplats för skolan.

Styrelsen har gjort en ekonomisk jämförelse mellan de båda alternativen Nora och Sturehov. Kostnaderna enligt Nora-projektet skulle uppgå till 977 000 kronor i engångskostnad och 666 000 kronor i årlig driftkostnad, medan vid en förläggning till Sturehov statens engångskostnader skulle utgöra 1 339 000 kronor och driftkostnaderna 654 300 kronor. Vid Sturehov-alternativet skulle tillkomma vissa ombyggnadsarbeten m. m. för 530 000 kronor att bekostas av Stockholms stad såsom ägare till anläggningen; utgifter för ränta och amortering av detta kapital äro inräknade i driftkostnaden. Jämförelsen ger enligt civilförvarsstyrelsen vid handen, att den större engångsinsatsen vid Sturehov-alternativet uppväges av en lägre driftkostnad, varför de båda alternativen med tanke på ett framtida längre utnyttjande äro fullt jämförbara ur ekonomisk synpunkt.

Civilförvarsstyrelsen anser, att Sturehov är att föredraga framför Nora såsom förläggningsplats för skolan på grund av bättre möjligheter att erhalla lärare och föreläsare, att hålla kontakt med civilförvarsstyrelsen och att göra studiebesök på olika anläggningar av intresse för civilförsvaret. Dessutom framhålles fördelen av en samverkan med hemvärnets närbelägna stridsskola i Vällinge.

#### *Yttranden.*

Över civilförvarsstyrelsens utredning ha yttranden avgivits av överbefälhavaren — efter hörande av chefen för armén — statskontoret, byggnadsstyrelsen, riksantikvarieämbetet och statens lönenämnd.

*Överbefälhavaren* tillstyrker civilförsvarsstyrelsens förslag. *Statskontoret* och *byggnadsstyrelsen* förorda, att frågan ytterligare utredes. *Byggnadsstyrelsen* påpekar särskilt, att frågan om utnyttjande av en bergrumsanläggning för ändamålet icke synes ha ägnats erforderlig uppmärksamhet. *Riksantikvarieämbetet* anser den avsedda användningen av Sturehov oförenlig med ställets karaktär av en kulturhistoriskt värdefull och särpräglad anläggning och avstyrker därför bestämt förslaget. *Statens lönenämnd* yttrar sig om vissa personal- och lönefrågor.

#### *Departementschefen.*

För att bilda mig en uppfattning om civilförsvarsstyrelsens förslag har jag besökt Nora och Sturehov.

Enligt min mening kan icke något av de föreliggande förslagen läggas till grund för en proposition till riksdagen. Vad Nora-etablissemanget beträffar, har jag vid mitt besök där kommit till den uppfattningen, att en förläggning dit icke är helt lämplig. Till följd av de mindre goda kommunikationerna med Stockholm kan det bli svårt att få erforderlig tillgång på tillfälliga lärare och experter för undervisningen. En annan olägenhet är, att lokaliteterna enligt min mening icke äro så väl disponerade för ändamålet. Sturehov-projektet har visserligen obestridda fördelar genom anläggningens närhet till Stockholm och grannskapet med hemvärnets stridsskola, men med hänsyn till den kritik, som ur kulturhistoriska synpunkter riktats mot detta alternativ, anser jag det icke böra läggas till grund för ett förslag till riksdagen. Båda de nämnda alternativen synas därjämte ur driftekonomiska synpunkter ställa sig relativt ofördelaktiga. Vad slutligen angår det tidigare framförda förslaget om förläggning av skolan till en bergrumsanläggning vid Örebro är det numera ej aktuellt. Arbetena med bergrummet lära nämligen ha fortskridit så långt, att möjlighet icke längre föreligger att vidtaga anordningar för att använda anläggningen som civilförvarsskola.

Jag anser mig alltså icke kunna förorda en lösning enligt något av de tre föreliggande alternativen. Då jag emellertid i likhet med min företrädare anser, att civilförsvaret behöver en permanent anläggning för detta ändamål, bör en ny utredning komma till stånd med uppgift att framlägga ytterligare alternativa förslag. Därvid böra även möjligheterna att för skolan freds använda någon annan bergrumsanläggning än den tidigare föreslagna undersökas. Vidare bör utredas, hur en särskilt för ändamålet uppförd anläggning ställer sig i ekonomiskt avseende. Möjligheterna att förvärva någon för ändamålet lämplig byggnad böra emellertid icke lämnas ur sikte. Med hänsyn till att kursdeltagarna komma att vistas på skolan under en förhållandevis kort tid, torde anspråken i fråga om förläggningsutrymmen och inredning kunna anpassas till en enklare standard än enligt nu föreliggande förslag.

I avbidan på resultatet av en sådan utredning torde skolverksamheten få bedrivas efter samma linjer som hittills.

Kostnaderna för en sådan provisorisk anordning ha för innevarande budgetår uppskattats till 585 000 kronor. För nästa budgetår beräknar jag oförändrat belopp.

### **Obligatorisk skolundervisning i olycksfallsvård och brandskydd.**

#### *Ärendets tidigare handläggning.*

I proposition nr 81 till 1948 års riksdag med förslag till lag om ändring i civilförsvarslagen m. m. tillstyrkte föredragande departementschefen ett av 1945 års civilförvarsutredning framfört förslag, att obligatorisk undervisning i brandskydd och olycksfallsvård skulle meddelas i skolorna. Denna utbildning skulle syfta till att efter hand meddela den uppväxande ungdomen elementär kunskap om eldsläckning och sjukvård, så att någon grund funnes att bygga på om i ett skärpt läge en forcerad massutbildning skulle behöva tillgripas. Undervisningen skulle omfatta 10 timmar och förläggas till folkskolans sista klass eller däremot svarande klass i högre läroanstalter. Departementschefen föreslog vidare, att det skulle föreligga skyldighet för folkskollärare och gymnastiklärare att medverka vid denna utbildning. För detta ändamål borde utbildningen vid seminarier och gymnastiska centralinstitutet kompletteras. För redan befintlig lärarpersonal borde frivilliga instruktörskurser anordnas. Vidare uttalades, att, intill dess lärarpersonalen erhållit erforderlig utbildning, speciella instruktörer måste i stor utsträckning anlitas vid undervisningen i skolorna. Även sedan lärarpersonalen utbildats, borde det vara möjligt att utnyttja utanför skolan stående fackinstruktörer.

Vad departementschefen sålunda föreslog föranledde ingen erinran från riksdagens sida.

Frågan hur de med undervisningen förenade kostnaderna skulle täckas berördes icke i propositionen.

Till de föreslagna frivilliga instruktörskurserna ha alltsedan budgetåret 1948/49 medel till statsbidrag årligen anvisats under anslaget till Bidrag till vissa frivilliga organisationer.

I fråga om de övriga åtgärder, som borde vidtagas i anledning av uttalandena i nämnda proposition, avgav skolöverstyrelsen i en till ecklesiastikdepartementet ingiven skrivelse den 3 juni 1949 efter samråd med civilförsvarsstyrelsen närmare förslag. Överstyrelsen hemställde därjämte om medel till täckande av kostnaderna, vilka beräknades till 97 100 kronor. Även i anslagsframställningar för budgetåren 1950/51 och 1951/52 äskades medel för ändamålet. Medel ha emellertid ej anvisats.

*Yrkanden.*

*Skolöverstyrelsen* (skr. 31/8 1951) hemställer, att för budgetåret 1952/53 tillhopa 93 400 kronor måtte anvisas för ifrågavarande ändamål.

	Förslag
1. Instruktörsarvoden:	
a) Folkskoleseminarier .....	11 500
b) Småskoleseminarier .....	4 900
c) Folkskolor m. m. ....	50 000
2. Materielkostnader:	
a) Folkskoleseminarier .....	5 000
b) Småskoleseminarier .....	2 000
c) Allmänna läroverk m. m. ....	20 000
	<b>93 400</b>

*Motiv.*

1 a) Vid utbildning i seminarierna är det nödvändigt att gymnastiklärarna biträdas av fackinstruktörer. Varje klassavdelning bör under utbildningen delas i två grupper, vardera med sin instruktör. För varje klassavdelning och tredagarsutbildning beräknas kostnaderna till (18 timmar  $\times$  8 + 5 kronor) 234 kronor. Då antalet avdelningar i ifrågavarande klasser torde komma att utgöra 49, böra kostnaderna beräknas till (49  $\times$  234) i runt tal 11 500 kronor.

1 b) Kostnaden per klassavdelning beräknas till 234 kronor och antalet avdelningar till 21.

1 c) I hur stor utsträckning fackinstruktörer behöva anlitas låter sig icke tillförlitligt bedömas. För 10 timmars undervisning kan sammanlagda instruktionsarvodet beräknas till 80 kronor. Överstyrelsen föreslår, att 50 000 kronor anvisas till arvoden åt fackinstruktörer i folkskolor, fortsättningsskolor, allmänna läroverk, högre kommunala skolor och statsunderstödda enskilda skolor.

2 a) och b) Kostnaderna beräknas till ca 100 kronor per klassavdelning.

2 c) Skolornas kassor för anskaffning av undervisningsmateriel äro redan tidigare hårt ansträngda, varför medel böra anvisas i särskild ordning.

*Departementschefen.*

Av redogörelsen framgår, att riksdagen redan tidigare anslutit sig till ett förslag om att obligatorisk utbildning i olycksfallsvård och brandskydd skulle anordnas i skolorna. En sådan utbildning medför vissa kostnader för instruktörsarvoden och förbrukningsmateriel.

Med chefen för eklelesiastikdepartementet har jag överenskommit, att hithörande medelsäskanden skola tagas upp under elfte huvudtiteln.

Jag förordar, att för nästa budgetår ett belopp av 75 000 kronor anvisas för ändamålet. Beloppet torde böra upptagas som en särskild anslagspost under anslaget till Utbildnings- och övningsverksamhet.

**Beräkning av anslaget till Utbildnings- och övningsverksamhet.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51 .....	2 000 000	5 525 192
1951/52 (statsliggaren s. 1085) .....	2 830 000	
1952/53 (förslag) .....	5 235 000	

**Yrkande.**

*Civilt försvarsstyrelsen* (skr. 21/8 1951) hemställer, att för de ändamål, som icke innefattas i den egentliga verksamheten vid statens civilt försvarsskola, 4 575 000 kronor måtte anvisas.

	Anslag 1951/52	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Informations- och upplysningsverksamhet samt inspelning av film .....	50 000	50 000	—
2. Central och lokal utbildning inom länen (inkl. utbildning av bevakningspolis) .....	1 520 000	4 000 000	+ 2 480 000
3. Övningar, anordnade av civilt försvarsstyrelsen, m. m. ...	5 000	5 000	—
4. Lokala övningar .....	200 000	200 000	—
5. Ersättningar jäml. avlösningsreglementet för civilt försvarspersonal .....	300 000	300 000	—
6. Utbildning av personal vid de statliga myndigheternas verksamhet .....	150 000	—	— 150 000
7. Kostnader för studier och deltagande i utbildningskurser i utlandet .....	20 000	20 000	—
	<b>2 245 000</b>	<b>4 575 000</b>	<b>+ 2 330 000</b>

**Motiv.**

2) Belastningen under budgetåret 1950/51 utgjorde 4 907 992 kronor. Utbildningen, som tidigare icke kunnat fullföljas planenligt, har under föregående budgetår tagit fart och starkt intensifierats. Ändock har utbildningsläget icke nått det uppställda målet. Under innevarande budgetår kommer den stegrade takten i utbildningsverksamheten att fortsätta. När utbildningsläget blivit sådant, att all personal fått en första utbildning, är en minskning i utbildningsintensiteten och utbildningskostnaderna att förvänta. Detta läge torde kunna uppnås under budgetåret 1952/53. Men även därefter erfordras en ganska omfattande utbildning dels av nytillkommen personal, dels ock i form av repetitionsutbildning. Styrelsen beräknar avgången av personal till ca 100 000 kvinnor och män per år, varför motsvarande nyutbildning erfordras. Repetitionskontingenten uppskattas till ca 250 000 kvinnor och män per år. Den årliga utbildningskontingenten skulle alltså — även sedan förut omnämnda utbildningsläge nåtts — omfatta 350 000 personer. Med hänsyn till vad nu sagts och till belastningen å anslagsposten beräknar styrelsen medelsbehovet för nästa budgetår till 4 000 000 kronor.

6) I enlighet med vad statsutskottet anfört i utlåtande nr 154/1951 torde ifrågasvarande kostnader i fortsättningen böra bestridas från vederbörande verks omkostnadsanslag.



*Departementschefen.*

Mot civilförvarsstyrelsens beräkningar har jag ej något att erinra. Anslaget torde alltså i fråga om nu avsedda anslagsposter ökas med 2 330 000 kronor.

I enlighet med vad jag tidigare anfört upptager jag för verksamheten vid civilförvarsskolan ett oförändrat belopp av 585 000 kronor samt för obligatorisk skolundervisning i brandskydd och olycksfallsvård en ny anslagspost om 75 000 kronor.

Anslaget torde alltså uppföras med (2 245 000 + 2 330 000 + 585 000 + 75 000) 5 235 000 kronor. Därest riksdagen icke uttalar erinran däremot, torde från anslaget därjämte få bestridas kostnaderna för den av mig tidigare förordade utredningen om civilförvarsskolans förläggning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till *Utbildnings- och övningsverksamhet* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 5 235 000 kronor.

## **Skyddsanordningar vid Norrköpings vattenverk.**

*Drätselkammarens framställning.*

I skrivelse den 29 januari 1952 har *drätselkammaren i Norrköpings stad* hemställt om största möjliga statsbidrag för anordnande av delar av stadens vattenverk i fullträffsäkert skick i samband med tillbyggnad av vattenverket. Merkostnaden för insprängning i berg av anläggningens mest sårbara delar har beräknats till 220 000 kronor.

*Yttrande.*

*Civilförvarsstyrelsen* anser det vara ur civilförvarssynpunkt av största betydelse, att detta vattenverks mest sårbara delar genom förläggning i berg erhålla fullträffsäkert skydd. Styrelsen tillstyrker därför, att utbyggnaden av verket sker på föreslaget sätt samt att Norrköpings stad beviljas statsbidrag med två tredjedelar av den till 220 000 kronor beräknade merkostnaden.

*Departementschefen.*

I likhet med civilförvarsstyrelsen anser jag, att den anläggning, om vilken här är fråga, är av den art, att de mest sårbara delarna av verket böra givas fullträffsäkert skydd. Jag tillstyrker därför, att Norrköpings stad beviljas statsbidrag för ändamålet. Bidragets storlek beräknar jag till 145 000 kronor. Anläggningen torde, såvitt nu kan bedömas, icke hinna bliva färdigställd under budgetåret 1952/53. Med hänsyn till de principer, som tillämpats beträffande statsbidrag till fullträffsäkra kommunala tek-

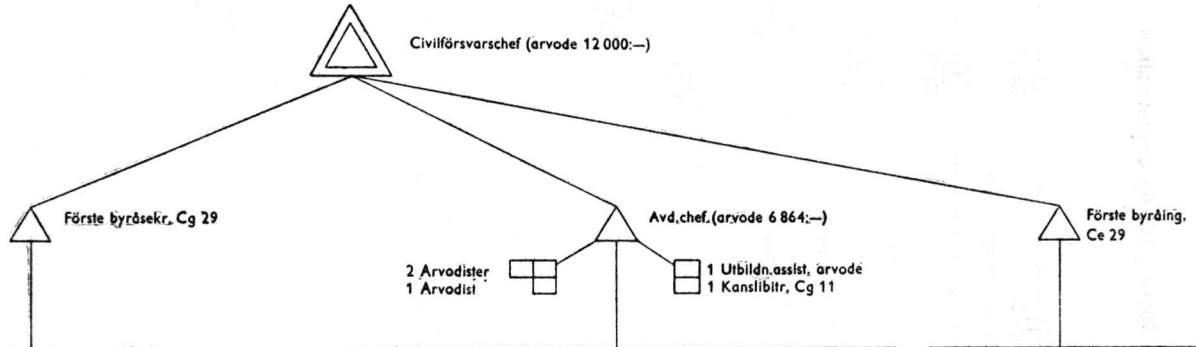
niska verk, synes därför något belopp icke böra uppföras för ändamålet för nästa budgetår. Jag utgår ifrån att, därest riksdagen icke nu framställer erinran däremot, medel för statsbidrag till anläggningen anvisas för det budgetår, varunder den kan beräknas bliva färdigställd.

Vad föredragande departementschefen, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordna, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

*C.-G. Carlström.*

# Stockholms civilförsvarsbyrås organisation hösten 1950



Avd I: Administrativa och kamerala ärenden, förrädsärenden			
SEKTION 1	SEKTION 2	SEKTION 3	SEKTION 4
Expedition Räkenskaper Bokföring	Uttagning o. in- skrivn. av personal Register	Uttagning o. för- fogande etc rörande lokaler o. fordon	Förråd, utrust- ningsfrågor
1 Sektionsch. Ce 20 1 Förrädsbokh. 16 1 Registrator Cg 14 1 Assistent 14 3 Kont.bitr. 8 1 Telefonist Ce 8 1 Exp.vakt 9 1 Skrivbitr. Cg 4	1 Sektionsch. Ce 20 1 Assistent 14 1 Kont.bitr. 8 2 Skrivbitr. Cg 6	1 Sektionsch. Cg 16 1 Kont.bitr. 8 » 6	1 Förrädsförv. Ce 19 1 Kont.bitr. 8  (10 förrädsarb)

Avd II: Organisation, planläggning, utbildning			
SEKTION 1	SEKTION 2	SEKTION 3	SEKTION 4
Organisationsplaner, krigsplanläggning Tjänstegrenar, som ej höra till 2-4 Register	Verkskydd, ordnings- o. bevakningstjänst, undanförseil o. för- störing Register	Hemskydd, block- tjänst Register	Utrymnings- o. socialtjänst Register
1 Sektionsch. Cg 22 1 Assistent Ce 14 3 Kont.bitr. Cg 8 1 Skrivbitr. 6	1 Sektionsch. Ce 27 1 Assistent 14 1 Kanslibitr. Cg 11 1 Skrivbitr. 6	1 Sektionsch. Cg 20 1 Kont.bitr. 8 2 Skrivbitr. 6 » 4	1 Sektionsch. Cg 20 1 Assistent 14 1 Kont.bitr. 8 1 Skrivbitr. 4

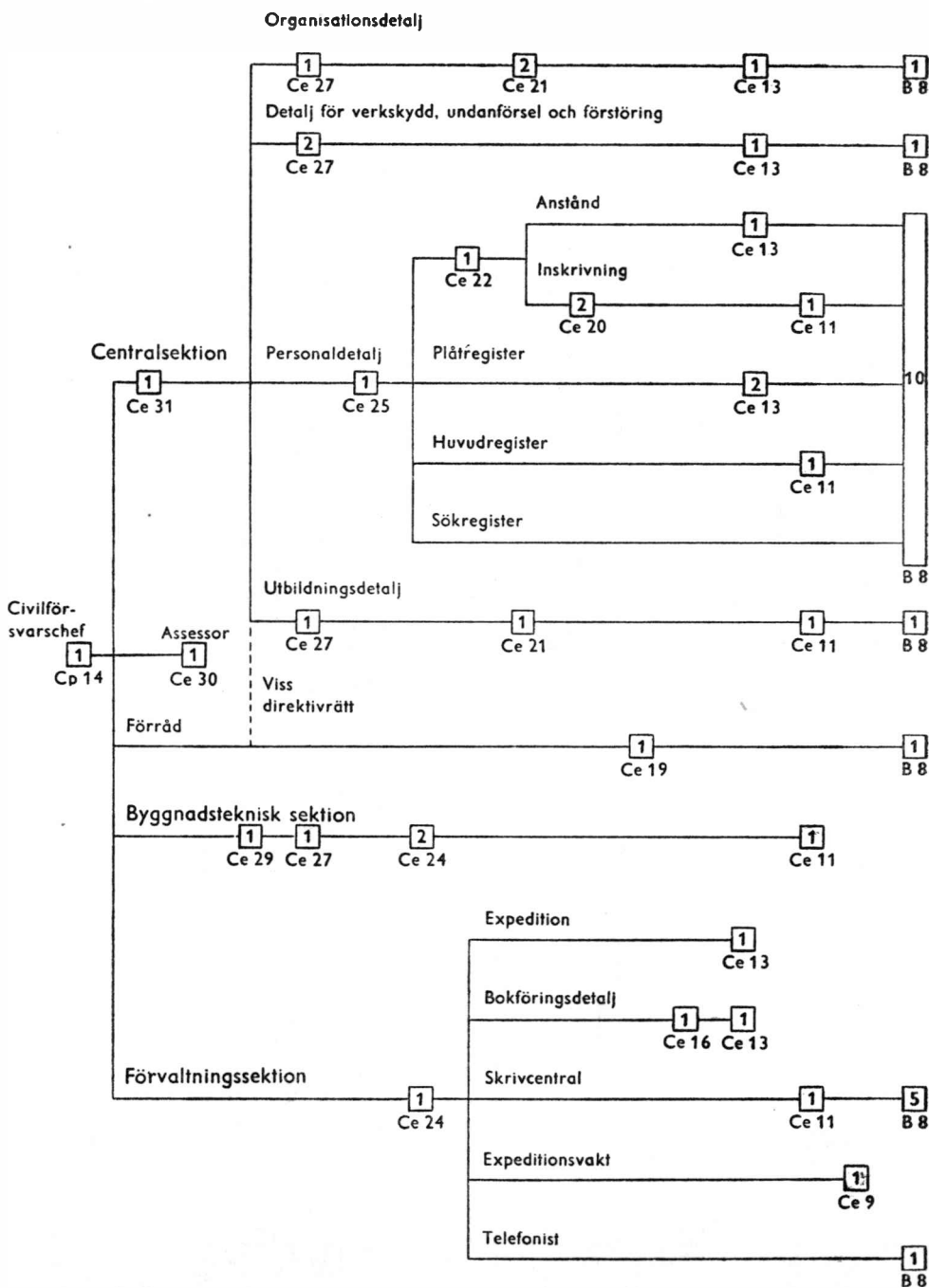
Avd III: Byggnadstekn. frågor, tek- nisk tjänst, förbindelser, alarmering	
SEKTION 1	SEKTION 2
Allmänna skydds- rum, teknisk tjänst, förbindelser, alarmering	Enskilda skyddsrum, källarmursgenom- brätt
1 Sektionsch. Cg 27 1 Kont.bitr. 8	1 Sektionsch. = Av- delningschef Ce 24 1 Byråing. Ce 24 1 Kont.bitr. Cg 8

### Diverse arbetsuppgifter

1 Extra tjänsteman Cg 27

1 Kont.biträde (halvtid)

## Statens organisationsnämnds förslag till ny organisation



Departementschefens förslag till ny organisation

